

1981.g.decembri

PA
DEJAS
CELU - 81

PDC 61

Pārskatot šī numura saturu, priecājos, ka varbūt rakstu iegūšana sāk lēnām kļūt sekmīgāka, jo šoreiz varam sniegt lasītājiem ļoti vispusīgu žurnālu. Mums ir raksti no divām latviešu tautas deju kopām, kuru attālums vienai no otras ir varbūt vislielākais attālums visu latviešu tautas deju kopu starpā. (Ja kāds var izrēķināt tiešo attālumu starp Pertas Pērkonīti un Mont-

realas Ačkupu un atrast vēl kādu lielāku attālumu, tad labprāt to publicētu nākošā nummurā.) Priecājos arī, ka varam publicēt pirmo oficiālo rakstu no LTDA (Latviešu tautas deju apvienības) – turpinājumi arī ir solīti. Un (kā vecmamma teica) kā akelai vistai grauds, pienāca pat lasītāju vēstules! Paldies visiem rakstītājiem. Lūdzu jūs pārējos lasītājus arī uzdrošināties un rakstīt mums. (Pieņemam arī zīmējumus utt.)

Varbūt derētu paskaidrot redakcijas rakstu publicēšanas prioritātes un principus. Vislabprātāk, protams, publicējam oriģinālus rakstus par tautas deju kopu darbību, jaunatnes darbību, etnografiju un visu citu, kas varētu lasītājiem interesēt. Dažreiz šie raksti parādās arī avīzēs, jo autori piesūta vienlaicīgi vairākām publikācijām. Rakstus nekad nesaīsinam bez autora piekrišanas un labojam vienīgi nepieciešamās gramatikas kļūdas, cenšoties paturēt autora stilu. Pārņemot rakstus no citām publikācijām pieminam autoru, publikāciju un datumu, cik vien pilnīgi iespējams. Pieminam, ja publicējam tikai izvilkumus no kāda raksta. Lasītājam pašam jāizvērtē katrs raksts un raksta autors un avots ir nepieciešams šai izvērtēšanai. Redakcija ne vienmēr atbalsta vai piekrīt publicēto rakstu viedokļiem. Mēs sniedzam tos lasītāju izvērtēšanai un pārrunāšanai.

Vēl labas ziņas bija avīzē lasītais, ka PBLA Kultūras fonds ir piešķīris \$500 (ASV) atbalstu PA DEJAS CEĻAM.

Paldies par jūsu vēstulēm, kartiņām un naudu. Turpiniet labo darbu!

Juris Ruņģis.

Redaktors	Juris Ruņģis
Techniskais redaktors	Jānis Dūselis
Saimnieciskās daļas vadītāja	Anna Majoriņš
LJAA pārstāvis	Andris Kariks
Pārstāve Melburnā	Ināra Zemītis
Pārstāve Adelaidē	Maruta Šmits
Redakcijas locekļi	Kārlis Paegle, Lauma Pitrāne, Māra Rozīte, Valda Sikсна, Brigita Strode, Andrejs Upenieks, Sane Upeniece.
	*
Vākus darinājusi	Dace Bobeta

Viena gada abonements (6 numuri) maksā
\$A8.00 Austrālijā, un ārzemēs pa lēno pastu.

*
Sludinājumi maksā
1 lapaspuse – \$A40.00
1/2 lapaspuse – \$A20.00
1/4 lapaspuse – \$A10.00.

*
Iepriekšējie numuri dabūjami pret pasta izmaksu.

*
Naudas pārvedumi un čeki izrakstāmi
Austrālijas dolāros uz ALTDK vārdu.

Redakcijai piesūtītie izdevumi: Darba Jaunatne 14 (1981); Labietis 61; Vēja Zvani 6

Ar vārdu, segvārdu vai iniciāļiem parakstīti raksti ne vienmēr atbilst redakcijas viedoklim.

PA DEJAS CEĻU 61
1981. g. decembrī
izdod
Austrālijas latviešu tautas deju kopas

PA DEJAS CEĻU 61
December, 1981
published by
Australian Latvian Folk Dancing Groups

Adrese – 21 Margaret Street, ROSEVILLE, NSW 2069, Australia.

MATERIĀLI PDC 62 IESNIEDZEMI LĪDZ 1982. GADA 20. JANVĀRIM.

Printed by PRINTMAIL – 75 Archer Street, CHATSWOOD, NSW 2060; 412-1878.

TAUTAS DEJU UZVEDUMS

Trešdien, 30. decembrī, plkst. 20.00
Pilsētas valdes namā

LĪGAVU ZAGŠANA

1. daļa

Teicēja/teicējs

1. Ievads Visas kopas
2. Teicēja/teicējs
2. Saules rotaļa (J. Kūlis) Senatne, Ritenītis
3. Jūra sauli vizināja (H. Sūna) Senatne
4. Tīkla audēju deja (E. un I. Zvirbuli) Rota
5. Meiteņu deja (L. Āboliņa) Senatne, Ritenītis, Jautrais pāris, Auseklītis
6. Jūrmalnieks (J. Rinka un J. Ošs) Senatne, Ritenītis, Jautrais pāris, Auseklītis

2. daļa

Teicēja/teicējs

1. Bāliņš māsas dancināja (J. Stumbris) Jautrais pāris, Auseklītis
2. Siena plauja (J. Raude) Pastalnieki
3. Sudmalīņas (J. Rinka un J. Ošs) Senatne, Ritenītis, Auseklītis
4. Kamoliņš (E. Drulle) Senatne, Pērkonītis, Auseklītis
5. Jandāls (J. Rinka un J. Ošs) Senatne, Ritenītis, Jautrais pāris, Auseklītis
6. Andžiņš (J. Stumbris – aran. R. Celma) Sprīdītis

Starprīdīs – 10 minūtes

3. daļa

Teicēja/teicējs

1. Kaķis un peles maltuvē (L. Lodiņa) Brisbanes sest-
dienas skola
2. Aglonas meiteņu deja (E. Drulle) Rota, Pastalnieki
3. Zaglītis (J. Kūlis) Rota, Pastalnieki, Pērkonītis,
Sprīdītis, Daugavieši/Sakta
4. Zvejnieciņš (J. Rinka un J. Ošs) Rota, Pastalnieki,
Pērkonītis, Sprīdītis, Daugavieši/Sakta
5. Vāveru polka (U. Šteina – aran. I. Beka) Ritenītis
6. Meita puīšus dancināja (H. Sūna) Pastalnieki, Pērkonītis
7. Latviešu svētku deja (M. Petkēvics – aran. M. Šmita) Auseklītis

4. daļa

Teicēja/teicējs

1. Vecpuišu deja (J. Stumbris) Rota, Pastalnieki
2. Vedekliņa (J. Ruņģis) Jautrais pāris
3. Māsiņas atvadu deja (M. Lasmane – aran. Pērkonītis) Pērkonītis
4. Dvieļu dancis (M. Lasmane) Rota
5. Tautas kadriļļa (J. Rinka un J. Ošs) Rota, Pastalnieki,
Pērkonītis
6. Jautrais pāris (J. Stumbris) Visas kopas

31. kultūras dienu rīcības komitejas priekšsēža Dr. V. Zoltes uzruna

Kultūras dienu karoga nodošana Kanberai

Karoga iznešana

KULTŪRAS DIENU NORISE

piektdien, 25. decembrī

20.00 Teātra izrāde: G. Griezes „Bez siltām vakariņām”
Brisbanes Latviešu namā

sestdien, 26. decembrī

9.00 - 12.00 Latviešu skolu skolotāju un vecāku sanāksme
Brisbanes Latviešu namā

14.00 Apvienotais katoļu un luterāņu Kultūras dienu
dievkalpojums – City Uniting Church, 446 Ann St,
City

16.30 Tēlotājas un lietišķās mākslas izstāžu atklāšana
Community Arts Centre, 109 Edward St, City

20.00 Kultūras dienu atklāšana un koncerts Kvīnslandes
universitātes koncertzālē (Mayne Hall), St Lucia

23.00 Jauniešu un viesu iepazīšanās vakars Colossos zālē,
71 Jane St, West End

JAUNATNES KURSI BRISBANĒ

svētdien, 27. decembrī

- 8.00 - 12.00 Kopkora mēģinājums – Colossos zālē, 71 Jane St, West End
- 11.15 Katoļu dievkalpojums Sv. Marijas baznīcā, Merrivale St, West End. Prāv. P. Bečs.
Korporāciju kopu ģimeņu pēcpusdiena, Zebra moteļa telpās, 103 George St, City
- 20.00 Teātra izrāde: G. Griezes „Bez siltām vakariņām”
Brisbanes Latviešu namā
- 23.00 Saviesīgs vakars – Colossos zālē, 71 Jane St, West End

pirmdien, 28. decembrī

- 9.00 - 16.00 Kopkora mēģinājums – Colossos zālē, 71 Jane St, West End
- 9.00 - 15.00 Jaunatnes sarīkojuma mēģinājums – Divpadsmitās nakts (Twelfth Night) teātri, 3 Cintra Rd, Bowen Hills
- 10.00 Latviešu biedrību pārstāvju sanāksme – Brisbanes Latviešu namā
- 20.00 Jaunatnes sarīkojums „Skani, latvju valoda, skani, latvju dziesma!” – Divpadsmitās nakts teātri, 3 Cintra Rd, Bowen Hills

otrdien, 29. decembrī

- 9.00 - 12.00 Kopkora ģenerālmēģinājums – Kvīnslandes universitātes koncertzālē (Mayne Hall), St Lucia
- 9.00 - 14.00 Tautas deju uzveduma mēģinājums – Colossos zālē, 71 Jane St, West End
- 14.30 - 16.30 LAAJ zinātņu nozares referātu pēcpusdiena – Brisbanes Latviešu namā
- 20.00 Kopkora koncerts Kvīnslandes universitātes koncertzālē (Mayne Hall), St Lucia. Pēc koncerta kopkora apkūlības Tuvongas (Toowong) atvaļināto karavīru klubā, Sherwood Rd, Toowong

trešdien, 30. decembrī

- 8.00 - 17.00 Daugavas Vanagu un Vanadžu salidojums – Brisbanes Latviešu namā
- 9.00 - 15.00 Tautas deju ģenerālmēģinājums – Pilsētas valdes namā
- 20.00 Tautas deju uzvedums „Līgavu zagšana” – Pilsētas valdes namā Pēc sarīkojuma tautas deju apkūlības Colossos zālē, 71 Jane St, West End

ceturtdien, 31. decembrī

- 9.00 LAAJ delegātu sanāksme – Brisbanes Latviešu namā
Ja būs nepieciešams – turpinās 1. janvārī.
- 20.00 - 2.00 Noslēguma balīe Kvīnslandes universitātes studentu biedrības (Refectory) zālē, St Lucia. Vakariņas plkst. 20.30

sestdien, 2. janvārī

- 12.30 LAAJ jaunatnes kursu atklāšana – Greenwood Youth and Conference Centre, Church St, Bunya

KAD: 1982. gadā no 2. līdz 10. janvārim

KUR: Uniting Church in Australia jaunatnes un konferenču centrā, Church Rd, Bunya; apmēram 15 km no Brisbanes

KAS BŪS: lekcijas (no plkst. 9.00 - 13.00); darba grupas – (mūzikas, teātra, daiļamatniecības, aušanas u.c.) pēcpusdienās; sports – peldēšana, kanu laivi braukšana u.c.

KĀDI LEKTORI: Imants Mežaraups (no ASV), Austris Grasis (no Vācijas) un citi.

KURŠ VADA: Pēteris Kļaviņš, 39 McDougall St, Milton, Qld 4064.

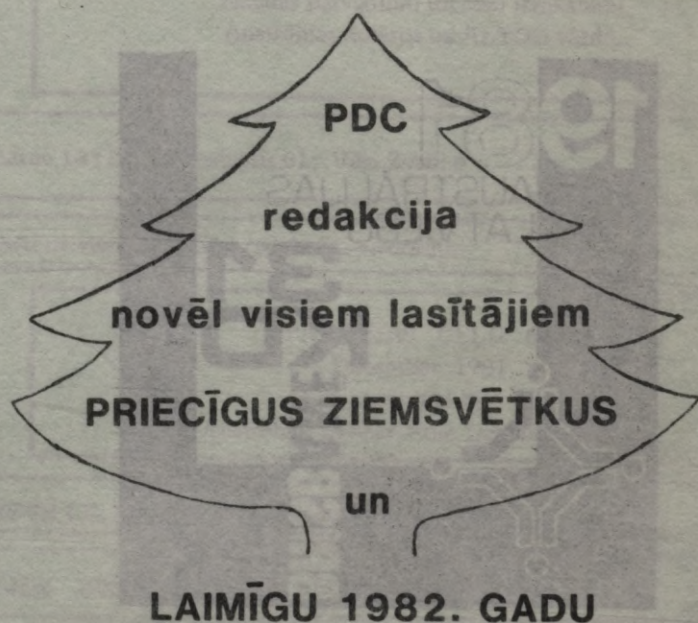
CIK MAKSĀS: \$125.

A.L.T.D.K. ZIŅAS

A.L.T.D.K. ZIŅAS

1. ALTDK vadītāju kopsapulce notiks Brisbanē pēc pirmā tautas deju mēģinājuma.
2. Iesaku, ka turpmākos ALTDK vadītājus ievēl uz 2 gadiem, un ka vadītāji mainās katrus 2 gadus.
3. Iesaku, ka ALTDK vadītāja amata kandidāti var būt:
 - a) tautas deju kopu vadītāji vai viņu palīgi
 - b) dejotāji/darbinieki, kuri ir darbojušies savās deju kopās ilgāku laika sprīdi un kuri ir bijuši ieinteresēti un darbīgi ALTDK dzīvē.

Skaidrīte Darius
ALTDK vadītāja

ŠODIENAS LATVIJA SKAITĻOS

(Pārņemts no DARBA JAUNATNE Nr. 12 1981)

IEDZĪVOTĀJU SKAITS (tūkstošos)	1970	1979
kopā	2386	2521
vīrieši	1092	1171
sievietes	1294	1350
pilsētās	1503	1700
laukos	883	821
Rīgā	743	835.5
Daugavpilī	102	115.7
Liepājā	93	107.7
Jelgavā	57	67.6
Jūrmalā	54	60.9
iedzīvotāju blīvums uz 1 km ²	37	40
NACIONĀLAIS SASTĀVS (tūkstošos)	1970	1979
latvieši	1342	1344
	% 56.8	% 53.7
krievi	705	821
	% 29.8	% 32.8
baltkrievi	95	112
	% 4.0	% 4.5
ukraiņi	54	67
	% 2.3	% 2.7
poļi	63	63
	% 2.7	% 2.5
lietuvieši	41	38
	% 1.7	% 1.5
ebrēji	37	28
	% 1.6	% 1.1
pārējās tautības	29	30
	% 1.2	% 1.2
kopā	2364	2503
	% 100	% 100

Piebilstams, ka Latvijas kopīgais iedzīvotāju skaits uzdots 2,521,000, bet pēc tautībām – 2,503,000. Šo starpību padomju demografi izskaidro šādi: „Patstāvīgo un klātesošo iedzīvotāju skaitam visas valsts ietvaros teorētiski vajadzētu sakrist. Praksē tomēr ir citādi. Tas izskaidrojams ar iedzīvotāju pārvietošanos un reģistrēšanas nepilnībām tautas skaitīšanā.”

IEDZĪVOTĀJU DABISKĀ KUSTĪBA (uz 1000 iedzīvotājiem)	1970	1979
dzimuši (dzimstības koeficients)	14.5	13.7
miruši (mirstības koeficients)	11.2	12.7
dabiskais pieaugums	3.3	1.0
noslēgtas laulības	10.1	9.9
izšķirtas laulības	4.6	5.4

NODARBINĀTO SADALĪJUMS (procentos)	1970	1979
rūpniecībā	34.3	33.0
lauksaimniecībā, mežsaimniecībā	20.5	18.2
transportā, satiksmē	8.9	8.9
celtniecībā	7.7	8.3
tirdzniecībā, sabiedriskā ēdināšanā, sagādē	8.00	8.9
SABIEDRISKĀS GRUPAS (tūkstošos)	1970	1979
strādnieki	735	825
kalpotāji	298	351
kolhoznieki	168	139

IENĀKUMI (rubļos)	1970	1980
nacionālais ienākums uz 1 iedzīvotāju gadā		2300
strādnieku un kalpotāju caurmēra alga mēnesī ieskaitot izmaksas no sabiedriskiem fondiem	171	241
kolhoznieku caurmēra alga mēnesī bez izmaksām no sabiedriskiem fondiem	91.7	141.7
izmaksas no sabiedriskiem fondiem uz 1 iedzīvotāju mēnesī (izglītībai, medicīniskai apkalpošanai, pensijām, īres piemaksām)		42.1

„1978. g. Latvijā bija 543,000 pensionāru. Viņiem tika izmaksāti gandrīz 360 miljonu rubļu, t.i. uz 1 pensionāru caurmērā 55 rubļi mēnesī.”

PATĒRIŅŠ (kg gadā uz 1 iedzīvotāju)	1970	1980
gaļa un gaļas produkti	70	75
piens un piena produkti	453	467
zivis un zivju produkti	21.5	22.6
cukurs	46	45
olas (kopsummā)	194	255

RAŽOŠANA (bruto svars tūkstošos tonnu)	1970	1980
labība	1323	1054
cukurbietes	236	190
kartupeļi		1199
dārzeņi	275	194
gaļas kaut svars	205	290
piena produkti	1713	1695

Visi dati ņemti no ekonomisko zinātņu kandidāta O. Potreki š. g. jūnijā, Brēmenē (VFR) izdalītiem materiāliem. Kā liecināja pats autors, tad šos datus viņš sastādījis pats personīgi, sakarā ar savu braucienu uz VFR. Jānorāda, ka liela daļa no šiem datiem (it sevišķi 1980. g. dati!) vēl nekur nav oficiāli publicēti.

Andra Kīna

Šā gada 11. un 17. oktobrī Rietumaustrālijā, Pertas Koncerta zālē, pirmo reizi notika Shell Folkloric festivāla izrādes. Festivālu rīkoja kā atsevišķu notikumu, un nevis cita lielāka festivāla ietvaros (piemēram, Melburnā šogad Shell Folkloric koncerti notika Visu tautību festivāla ietvaros). Šādā ziņā Pertas festivāls līdzinājās vairāk Sidnejas Shell Folkloric festivālam, kas rīkots jūnija mēnesī Sidnejā jau deviņus gadus.

Pertas festivālā bija divas izrādes un katrā piedalījās citas etniskas grupas. Pirms katras izrādes bija īss atklāšanas akts, kurā piedalījās divi pārstāvji no katras tautību grupas. Rīkotāji šinī pirmā reizē neuzdrošinājās rīkot gājieni, brīvu koncertu vai lielāku atsevišķu atklāšanu Koncerta zāles ārpusē (kā tas notiek Sidnejā Operas nama priekšā). Cerams, ka nākošajā gadā kautkas tāds būs plānots, jo tas pievērstu vēl lielāku interesi festivālam un dotu tam daudz iespaidīgāku iesākumu.

Tautas deju kopa Pērkonītis bija aicināta piedalīties pirmā festivālā un marta un jūnija mēnešos bija jāierodās uz pārbaužu, kur vadītājs/režisors Gjermo Keis-Arenas (Guillermo Keys-Arenas) kopā ar palīdzi Margaretu Merseru (Margaret Mercer) izvērtēja visas grupas uzstāšanās spējas. Jūnija beigās saņēmām ziņu, ka Pērkonītis ir izturējis pārbaudes un kopa ir laipni lūgta piedalīties 17. oktobra (sestdienas vakara) programmā kā pirmais priekšnesums.

Mēģinājumi Pertas Koncerta zālē (vienmēr tautas tērpos) bija: sestdien, 22. augustā no plkst. 9.00 - 9.30, sestdien, 3. oktobrī no 14.30 - 16.00 un svētdien, 4. oktobrī no 14.30 - 17.30 ģenerālmēģinājums.

Es biju izstrādājusi mūsu uzvedumu, lai tas ilgtu kādas 15 minūtes. Gjermo gribēja 12 minūtes. Viņa uzskatā visam jāplūst un nedrīkst rasties „tukši” brīži. Uznākšanas un nodejošanas jābūt cītīgi izstrādātām, lai būtu noteiktas un iespaidīgas.

Pārbaudēs piedalījās 13 Pērkonīša dejotāji un divas muzikantes. Gjermo ieteica, ka būtu vēlami redzēt uz skatuves vēl cilvēkus tautas tērpos un tā radās „tauta” un Pērkonīša „ansamblī” izrādes vakarā piedalījās kādi 25 cilvēki.

Tautā iesaistīju dažus Pērkonīša dejotāju vecākus un dažus „vecos” dejotājus. Daži bija uz skatuves jau daudzkārt kāpuši (būdami Pertas latviešu dramatiskās kopas dalībnieki), bet citiem tā bija pirmā reize. Gjermo pats apmeklēja divus Pērkonīša mēģinājumus Pertas Latviešu centra telpās un pamaatīgi vingrināja dejotājus un didīja tautu.

Tautai bija „jādzīvo līdzī”. Vienā ziņā bija labi, ka bija tāda tauta, jo tautas tērpu dažādība un kuplais cilvēku skaits uz skatuves radīja krāšņumu un interesantākus cilvēku grupējumus. Bijām tīri liela grupa salīdzinot ar citām, kuru dalībnieku skaits bija tikai 4, 6 vai 8 pāri. Tautai faktiski bija grūta loma, jo mūsu mazajam uzvedumam nekādas saistošas tēmas nebija. Dejas biju izvēlējusies galvenokārt ar dejotāju skaitu un dejas formu dažādību padomā. Centos izvairīties no līdzīgām dejām un dejām, kur tūres bieži atkārtojās, kautgan latviešu tautas dejās no tā nekad nevar pilnīgi izvairīties, lai būtu vairāk kontrasta.

Pērkonīša dejotāji „Shell Folkloric” festivālā, š. g. oktobrī, Pertā. Priekšā: Anita Rudaka, Indulis Bernšteins, Namejs Kīns. Stāv no kr.: Andra Kīna, Anita Hermāne, Laila Alksne, Māra Pelša, Edgars Geidāns, Indra Geidāne, Anna Pluce, Jānis Pelšs, Brigita Pluce, Ivars Zalstrovs, Irēna Purvinska, Alans Lūks, Sīns Hūlibens (Sean Hooliban).

Anita Rudaka un Anita Hermane spēlē kokles. Aizmugurē no kr.: Alans Lūks, Jānis Pelšs, Irēna Purvinska, Anna Pluce, Sīns Hūlibens (Sean Hooliban), Indra Geidāne, Brigīta Pluce, Laila Alksne.

Gjeramo domās droši vien nākošgad izrādēm būs viena noteikta vispārēja tēma (piemēram, gada laiki, vai gadskārtējie svētki). Tad katra kopa varēs izveidot savu uzvedumu ap savu izvēlēto tēmu, kas tad stāstīs stāstu un būs nozīmīgāks – nevis tikai parādīs tipiskos soļus, ritmus un deju formas.

Šoreiz mūsu uzvedumā bija sekojošā deju un dziesmu virkne: Pērkondeja; Ritenītis; koklētājas Anita Rudaka un Anita Hermane spēlēja Jūriņ' prasa smalku tīklu un Čučī mana līgaviņa; Meita puīšus dancināja; Anita Rudaka dziedāja Mans brūtgāns ir jātnieks; Dvieļu dancis.

Domāju, ka bija vērts piedalīties šādā festivālā. Vadītājs/režisors Gjeramo sagaida augstus deju un uzstāšanās standartus un pievērš uzmanību svarīgām detaļām, kā arī vizuāliem skatuves efektiem. Viņš aizrādīja mūsu meitenēm par nekārtīgiem matiem un nepareizu vaiņagu valkāšanu. Bija prieks izrādē redzēt visām kārtīgas bizes un ar vaiņagiem

„Ne uz pieres, ne pakauša,
Pašā galvas vidiņā.”

Uzvedumam bija jārit spraiģi un ātri, bet kad Gjeramo lika tautai sist plaukstas taktī kamēr dejojāji beigās dejoja nost no skatuves, bija jāsaprot, ka latvieši parasti tā nedara, un viņš arī tūlīt to prasību atmata.

Uzstājoties šādā festivālā Pertas Koncerta zālē dejojāji iegūst vairāk pieredzes un iemācās dejojot lielākai publikai. Viņi cenšas smaidīt un tiešām uzstāties, nevis dejojot ar nodurtām galvām un neizteiksmīgiem žiēm. Mēģinājumiem gada sākumā rodās vairāk nozīmes, ja ir jāpiestrādā pie festivāla uzveduma. Zināms skaits dejojāju katru gadu dodās gada beigās uz kultūras dienām un mācās K.D. dejas. Tiem, kas nebrauc un nepiedalās K.D. tautas deju sarīkojumā trūkst iespējas nopietni sagatavot

dejas un piedalīties lielākā uzvedumā. Shell Folkloric festivāls šādā ziņā ir tiešām vērtīgs pasākums, un mums būtu jāizmanto tā iespēja piedalīties lielā sarīkojumā labā zālē.

Man pašai pēc festivāla bija iespēja satikties ar citu etnisku grupu vadītājiem un pārrunāt dažādus jautājumus par mēģinājumiem, disciplīnu, uzstāšanos u.t.t.. Jutu, ka dažādām etniskām grupām ir dažādi uzskati un dažādas problēmas, jo deju formas kā tādas ir vai nu ļoti atšķirīgas jeb īpatnējas, vai diezgan līdzīgas – kad rodas atkal „piederības” jeb robežu jautājumi.

Man pašai radās jautājums – kas tad ir „īsta” etniska grupa? Mēs ar interesi ģenerālmēģinājumā noskatījāmies citu grupu priekšnesumus. Krievu grupā dejoja (jeb pareizāk sakot „slīdēja”) kādas 12 jaunas meitenes – visas slaidas, visas koši zilās spīdīgās kleitās. Izrādījās, ka tās bija visas no vienas Pertas deju skolas un bija šo deju iestudējušas festivālam. Neviene nebija krieviete. Gjeramo saka, ka ja kāda tautība nav festivālā pārstāvēta un kāda cita deju grupa var tās dejas tiešām autentiski iestudēt – to var pieņemt programmā. Par šo jautājumu varētu diskutēt!

Man likās arī, ka dažās grupās mēģinājumu laikā savas valodas lietošana nebija svarīga – vissvarīgākais bija deju un uzstāšanās, nevis vispārējās kultūras saglabāšana. Domāju, ka tādā ziņā daudzi latviešu tautas deju kopu vadītāji uzņemās daudz grūtāku darbu – mācīt dejas latviešu valodā un censties mēģinājumos mudināt dejojājus savā starpā sarunāties latviešu valodā. Varbūt viena liela starpība ir, ka mēs esam „trimdinieki” – politiski bēgļi, kur pretīm citas grupas ir brīvprātīgi emigrējušas meklēdamas sev labāku, bagātāku dzīves vietu un nemaz nedomājot par atgriešanos savā dzimtenē vai tēvu zemē.

OTRĀ VĒSTULE NO MONTREALAS

Labdien, labdien!

Zinat, man bija visādi iemesli un aizbildinājumi izgudroti, kāpēc nerakstīju agrāk, bet tiešām, nekāda īsta iemesla nav. (Pasta streiks gan bija jūlijā.) Šī ir domāta kā „atklāta vēstule” – drukajiet visu, vai daļas, vai nemaz, jo jums iznāks lasīt par Jāņu svinībām un dziesmu svētkiem, kas notika jūlijā, sēžot pie Ziemsvētku eglītes. Mana teorija, kāpēc tas viss nav svarīgi, ir, ka visi dziesmu svētki, kur es esmu bijusi, ir bijuši tādi paši, un Tērvetes Jāņi arī ir mūžīgi – tikai savādākā veidā.

Pastāstīšu par dziesmu svētkiem te austrumu krastā. Mums ir vispārējie dziesmu svētki, kas parasti notiek Amerikā, Kanadas dziesmu svētki, kas notiek Toronto, Jauniešu dziesmu svētki, kas ir bāzēti Montrealā, bet arī notiek citās Amerikas pilsētās, un vairāki mazi svētki, ka piemēram, kokļu dienas, dziesmu dienas utt. Ir kaut kādi lielāki svētki kaut kur katru gadu. Es esmu tāda negatīvāka par dziesmu svētkiem, jo man tie visi liekas apmēram vienādi, vai Toronto, Klīvlāndes, Bostonas... Ir vienmēr liels kopkoru koncerts un liels tautas deju uzvedums. Katru vakaru ir lielas balles. Es skaitļus tieši nezīnu – jums droši vien LAIKS paziņoja, cik bija Toronto (būdami čaklāki, kā es).

Lielais cilvēku skaits ir atbaidošs. Ballītēs tūkstošiem latviešu stāv rindās, lai nopirktu dzērienus; šad tad visi vienā reizē mēģina uzdejojot polku uz maziņas dejas grīdas un, kas ir vēl depresējošāks, klejo apkārt meklējot paziņas un draugus. Var staigāt, pareizāk sakot – stumties, apkārt stundu vai vairāk un neredzēt nevienu pazīstamu seju, jo visi pazīstamie arī meklē. Mazākos svētkos un sarīkojumos, kur latvieši no visādām pilsētām sanāk kopā, var satikt vairāk cilvēku, un nejusties tik pazudis. Tā kā labāk lasiet LAIKU un LATVIJU AMERIKĀ – tie ir noteikti objektīvāki, kā es.

Gunta Vītiņa un Katrīne Kraule āzējas pie Toronto pilsētas nama dziesmu svētkos.

Viņiem ir arī laiks apskatīt lugas, izstādes un citus uzvedumus, kas saistīti ar dziesmu svētkiem. Tā kā mana grupa, Ackups, dejoja trijās izrādēs un mēs daudzi dziedājām arī kori, pavadījām daudz laika Toronto taksīšos dražoties no mēģinājuma uz uzvedumu uz mēģinājumu... Es zīnu, ka pirmiem altiem skanēja diezgan labi kopkoru koncertā, jo es pie viņām stāvēju. Ar dejošanu, Ačkupam mūsu stūrītī gāja raibi. Kā parasti, bija ieradušās grupas, kas neprata tūres un kurām dejošanas „stils” bija apmēram tikpat graciozs, ka zilonim – netrenētam zilonim.

Pie Toronto pilsētas nama – Daina Brumele (pa kreisi), Jānis Mateuss un Rasa Tomšone.

Sapulcēšanās pie Toronto pilsētas nama dziesmu svētku gāijenam.

Tērvetes vārti (tikai viens tornis redzams) iznāk dažiem Jāņu bērniem pa ceļam.

Nu, par Tērvetes Jāņiem – svaigs gaiss pēc Toronto sutīgā laika un pārpildītām zālēm. Te arī es nebūšu objektīva (kas tu par žurnalisti, Inta!), bet LAIKS un LATVIJA AMERIKĀ nedos otro pusi, jo viņi nav par Tērvetes Jāņiem uzzinājuši. Varbūt šis ir „premiere” nemontrealas avīzē!

Kur lai sāku? Izstāstīšu, kāpēc mums te Kvebekā Jāņiem ir druciņ savādāks gars. Līdz otrā pasaules kara, Kvebeka bija ļoti ļoti reliģiska – gandrīz varētu teikt atpakaļ palikusi. Tas ir viss tagad mainījies, bet mūsu „patron saint” Jānis Kristītājs vēl nav aizmirsts un viņa diena, 24. jūnijs, ir visiem brīvdiena. Pēdējos 15 gados kvebekieši ir palikuši ļoti patriotiski. Viņi ar savu franču valodu un kultūru ļoti atšķiras no Kanadas citām provincēm un viņu atšķirīgā diena, „St Jean Baptiste”, ir palikusi par „Fete Nationale”, kas tiek vairāk svētīta, ne kā „Canada Day” nedēļu vēlāk. Franči ir pārsteigti un lepni dzirdēt, ka mēs latvieši pa savai modei arī svinam Jāņus. Ir tūlīt tāda tuvības sajūta ar tiem, kurus mēs saucam par „vietējiem”, kas manuprāt ir ļoti svarīga, lai latvieši svešumā neizklīstu.

Pēkšņi apjēdzos, ka es te minu Tērveti, un jums nav ne mazākās jēgas, kas mūsu Tērvete ir. Tērvete ir latviešu lauku īpašums apmēram pusceļā starp Montrealu un Otavu, Laurentian kalnos, pie straujas, skaistas upes. Man stāsta, ka tā atgādinot Tērvetes apkārtni Latvijā. Tur sanāk kopā apmēram 200 latviešu ar draugiem, galvenokārt no Montreals un Otavas, bet arī no citām pilsētām. Visi apkārtnes zemnieki mūs pazīst kā „tie trakie, kuriem katru gadu ir milzīgs ugunskurs un dzied visu nakti”. Jo tērvetieši mēģina noturēt Jāņus pa senai latviešu modei. Vairākas latviešu mājas tiek apstaigātas garā gājienā. Pie katras ir līgošana un mielošanās, arī alus un siers, bieži vien mājās taisīti. Mājinieki nāk Jāņu bērniem līdz, bet laimīgā kārtā visi, kas iesāk gājienu, to nepabeidz, jo citādi pie pēdējām mājām būtu 200 izslāpušu, izsalkušu lettiņu! Senāk visi gāja tautas tērpos, bet vienu gadu mēs briesmīgi salijām un daži tērpi smagi cieta (īpaši baltie Abrenes brunči – pa grantētu ceļu ejot...). Daudzi no tā laika ir iebaidīti un nevelk tautas tērpus, bet visām

Rasa Tomsone (pa kreisi) un Katrīne Kraule 1981. gada Jāņos Tērvetē.

meitām, visiem Jāņiem un dažiem Andriem, Pēteriem, Kārļiem ir puķu vai ozola vainagi. Ir dažas modernas meitas, kas nevelk vainagus, jo tie bojājot frizūras, bet, cerams, viņas pieaugs un nāks pie prāta.

Pēc gājiena, Ačkups un viņu paziņas no citām pilsētām nodejo un tad (jo ap to laiku ir jau diezgan krēslains) visi dodas uz Jāņu kalnu (taisnību sakot, pakalniņu), lai iedezzinātu milzīgo ugunsroku. Šogad liesmas sniedzās pāri par 60 pēdām gaisā. Viena dāma, kas pirmo reizi tādu ugunsroku bija redzējusi, bija ļoti uztraukusies un Ingrīda viņu mierināja: „Jā, šogad ir diezgan augsts. Man liekas, ka pagājušo gadu nebija tik augsts. Juri, vai tu atceries, vai...” un viņa aizgāja runāt ar Juri. Dāma trīcēja un drebēja, bet kad egļu zari un žagari, kas bija visu gadu krāti, bija izdeguši, liesmas samazinājās un rīta gaismā tikai ogles kvēloja.

Tā pati Ingrīda noorganizēja meitas un mēs sākām puīšus apdziedāt, bet mums negāja labi. Puīšiem pievienojās vecākā paaudze, kas zin tūkstošiem dziesmu no galvas un mūs kārtīgi aplūsināja. Nekas neatlikās, kā iet lejinā, kur divas balles gāja vajā pilnā sparā – veciem iekšā, jauniem tur pat uz dejas grīdas ārā. Ugunskurs netika aizmirsts, jo visu nakti tur kāds klusi sēdēja ar ko klusi parunāties un padziedāt.

Un tā tie Jāņi tiek nosvinēti – bez lielas steigas, bez oficiālām runām un bez ieejas maksām – brīvā dabā ar basām kājām un lauku puķīšu vainagiem. Nav tās bezgalīgās meklēšanas un atvešinātās sajūtas, kas mani tik briesmīgi pārņem dziesmu svētkos – kā neizdevies vecgada vakars. Tērvetē, pazīstami un nepazīstami, mēs visi dziedam kopā.

Inta Hūna

Dr. Gunārs Nāgels

„Latvijas pilsoņiem! Latvijas Tautas Padome, atzīdama sevi par vienīgo augstākās varas nesēju Latvijas valstī, pasludina, ka:

1. Latvija, apvienota etnografiskās robežās (Kurzeme, Vidzeme un Latgale) ir patstāvīga, neatkarīga, demokratiski republikāniska valsts, kuras satversmi un attiecības pret ārvalstīm noteiks tuvākā nākotnē Satversmes Sapulce, sasaukta uz vispārīgu, abu dzimumu, tiešu, vienlīdzīgu, aizklātu un proporcionālu vēlēšanu pamata;

2. Latvijas Tautas Padome ir nodibinājusi, kā augstāko izpildu varu Latvijā – Latvijas Pagaidu Valdību.

Latvijas Tautas Padome uzaicina Latvijas pilsoņus uzturēt mieru un kārtību un visiem spēkiem pabalstīt Latvijas Pagaidu Valdību viņas grūtajā un atbildīgajā darbā.

Parakstījuši – Latvijas Pagaidu Valdības Ministru Prezidents Ulmanis un Latvijas Tautas Padomes Priekšsēdētāja biedrs Zemgals Rīgā, 18. novembrī, 1918. gadā.”

Šodien paiet 63 gadi, kopš šīs svinīgās deklarācijas, un daudz kas pasaulē ir mainījies. Mēs atkal gaidam to brīdi, kad varēs līdzīgas ziņas izsludināt. Daudz kas pasaulē ir mainījies, bet tomēr daudz kas ir tas pats. Šovakar es apskatīšu līdzības un atšķirības ar tiem laikiem. Ir izteiktas domas, ka internacionālais politiskais stāvoklis ir tik saspīlēts, ka latviešiem drīz iznāks iespējas atkal izcīnīt savu neatkarīgo valsti. Es nenākšu pie slēdziena šai jautājumā, bet apsvēršu dažus faktus šai sakarībā.

Vispirms jāsaka, ka būtu jēgas tādu „Latviju” atdalīt no Padomju impērijas tikai tad, ja tur būtu palikuši kādi latvieši, kuri apzinās, ka viņi ir latvieši. Lai nebūtu šādu latviešu Latvijā, ir piestrādājuši gan vācieši, gan krievi. 19. g.s. līdz pat astoņdesmitiem gadiem vācu muižniekiem bija visa faktiskā vara Baltijā. Cīņā pret šo varu mūsu tautiskās kustības vadoņi atrada sabiedrotos slavofiļos. Tas tagad varbūt izliekās dīvaini, bet 1860-os gados bija šāda sadarbība. 1867. g. slavofiļu vadonis Aksakovs savā avīzē „Maskava” uzstājās par latviešu un igauņu valodu tiesību paplašināšanu.

Tomēr ar jauno krievu caru Aleksandru III iestājās krasa pārkrievošana, un ne vāciešiem, ne latviešiem tas nenāca par labu. Sākot ar 1885. gadu rusifikācija gāja strauji uz priekšu. Policija un tiesas pārgāja Iekšskrievijas sistēmā, valdības iestādēs bija jālieto krievu valoda. Skolas bija pilnīgi pārkrievošanas. Tā kā skolēni neprata labu krievu valodu, tika publicēts izpildīšanai šāds norīkojums: „Brīvdzīvē skolēniem jārunā savā starpā, kā arī klašu pārlūkiem un skolotājiem tikai vienīgi pa krieviski.” Deviņdesmito gadu vidū skolās mācīja sākot no pirmās dienas visus priekšmetus krievu valodā, izņemot tikai mātes valodu un ticības mācību luterāņiem. Pilsētas tautskolās latviešu valodai bija paredzētas tikai trīs stundas, un tas pats nebija obligāti jāņem. Šī gadsimteņa sākumā rusifikācija skolās drusku atslāpēja.

Šodien arī mēs varam runāt par rusifikāciju Latvijā, bet tā nav nemaz līdzīgā veidā uzspiesta. Tagad lieto daudz efektīvāku metodi – dod atļauju svešautiešiem ieludīnāties Latvijā atšķaidīt latviešu tautu. Mēs varam salīdzināt šodienas demografiskos datus ar tādiem, kādi bija cara rusifikācijas programmas straujākajā laikā. Tagad no Latvijas iedzīvotājiem 54% ir latvieši, un ļoti drīz būs zem 50%. 1897. gadā bija 68% latviešu. Galvaspil-

sētā Rīgā šodien ir 38% latviešu, bet 1897. gadā bija 45%. Ir interesanti arī piezīmēt, ka 1867. gadā Rīgā bija tikai 24% latviešu. Bez šaubām 1940. gadā, pēc lielās vācu repatriācijas, Latvija bija daudz latviskāka, nekā agrāk, vai nekā tagad. Mēs varam rūgti pasmaidīt par Staļina vārdiem KK(b)P X. kongresā, kur viņš teica, ka „pirms gadiem četrdesmit Rīga bija vācu pilsēta, bet tā kā pilsēta aug uz lauku rēķina un lauki ir tautības glabātāji, tad tagad Rīga ir tīri latviska pilsēta.”

Organizācija, kura pasludināja Latvijas republiku, bija Latvijas Tautas Padome. Tā bija ar nolūku nosaukta LATVIJAS, nevis LATVIEŠU Tautas padome. Viņa bija dibināta uz principa, ka tā ir teritoriāli-valstiska vara, ka viņa nav vienīgi latviešu varas iestāde, bet viņa būs reprezentētas visas Latvijā dzīvojošās tautas. 1918. gadā tanī vēl nebija cittaute pārstāvju, bet bija paredzēts viņiem dot 20% no locekļu skaita Tautas Padomē. Mums jājaudā, cik zemu mēs tagad varētu praktiski noturēt cittautešu pārstāvju skaitu. Vai tauta, kurai pieder tikai apmēram puse no Republikas iedzīvotāju skaita, varēs sevi uzspiest citām tautām?

Iepriekš minētie dati liecina, ka latviešu tautai ir grūti laiki un vienīgā cerība pastāvēšanai būtu, ja latviešu valoda un kultūra ir dzīva un aktīva. Tauta bez savas valodas un kultūras nevar pastāvēt. Lai redzētu, ka šai ziņā Latvijā patiešām iet uz priekšu, tikai jāiepazīstīnās ar dzejnieku, komponistu un citu kultūras darbinieku panākumiem šodienas Latvijā. Ja vācu muižniecības laikā bija tautas dziesmas, kuras nodrošināja mūsu tautas identitāti un pastāvēšanu, tad šodien tie ir mūsu dzejnieki, kas to dara. Fenomenāli lielie metieni (salīdzinājumā ar Rietumvalstīm), kuri tiek ļoti ātri izpārdoti, liecina par to, ka tautai IR tieksmes uz latvisko. Par kaunu un nožēlošanu, ir daži latvieši ārpus Latvijas, kuri aktīvi noliedz visas tagadējās kultūras vērtības Latvijā. Līdz ar to viņi uzbrūk mūsu tautas pastāvēšanas cerībām.

Pie reizes mēs varam salīdzināt latvietības izjūtas latviešiem Rietum pasaulē. Man jāuzsver to, ka, ja mēs gribam vēl pretendēt, ka mēs esam „latvieši”, tad mums jābūt vismaz kautkāda kopības sajūtai ar lielāko mūsu tautas masu – to, kas atrodas Latvijā. Mums vismaz būtu jālieto vienu un to pašu valodu. Diemžēl mūsu valoda rietumu trimdā jau sāk deģenerēt. Lai valodu uzturētu, tai jābūt dzīvai un augošanai, tai jāattīstās visu laiku. Latvijā valodai ir šī dzīvība, un tāpēc latviešiem Latvijā mūsu (trimdas) valoda jau sāk izklausīties archaiska. Bet ko citu varētu sagaidīt, ja te vēl vienmēr māa latviešu valodu, kāda tā bija pirms 40 gadiem. Šī gadsimteņa pirmajos 40 gados latviešu valodai bija liela attīstība, bet pēdējos 40 gados tā ir gājusi uz priekšu gandrīz tikai Latvijā.

Vēl bēdīgāk ir kopības sajūtas trūkums ar tautu Latvijā. Zinātniskos pētījumos ir atrasts, ka latviešu jauniešiem Austrālijā nav gandrīz nekādas kopības sajūtas ar latviešu jauniešiem Latvijā. Ir tuvāka identifikācija ar cittaute jauniešiem Austrālijā, vai ar latviešu jauniešiem citās Rietumzemēs, bet Latvija ir sveša. Šai parādībai vajadzētu mums likt vēl vairāk uztraukties, jo kaut arī ir valodas atšķirības, tomēr var vēl sazināties. Bet ja nav vairs tās sajūtas, ka latvieši Latvijā būtu daļa no mums, tad mums arī zūd trimdas jēga, un drīzi vien paši pazudīsim Austrālijas tautu kausētāja podā.

Izkaidrojums ir viegli atrodams. Pārāk ilgi ir mums mācīts, ka Latvija beidza eksistēt 1945. gadā. Pārāk ilgi ir mums stāstīts, ka Latvijā kultūras nav. Lai paliktu viena tauta, mums jāsmēļas no vienas kopējas kultūras. Ja tas nav līdz pilnībai iespējams, tad tomēr jāmeģina veicināt kultūras izmaiņu. Mums ir jau divas atšķirīgas kultūras. Vai mēs gribam arī divas atšķirīgas tautas? Varbūt ir jau par vēlu – daudzi ir aizgājuši, jo Latvija, kāda tā ir bijusi mums stādīta priekšā, nevarēja viņiem neko dot. Nepamatojama ir tā filozofija, kura noliegtu mums saņemt garīgu spēku no Latvijas kultūras.

Mums ir jācenšas sniegt kaut ko pretī. Patreizējos apstākļos tas ir ļoti grūti, bet nav neiespējami. Dīvainā kārtā ir tādi, kuri grib aizliegt kultūras vērtības ievest Rietumpasaulē tādēļ, ka nav abpusējas kultūras apmaiņas. Bet tad šie paši cilvēki nikni uzbrūk tādiem Rietumpasaules latviešiem, kuri meģina pasniegt kaut ko Latvijā.

Vai šiem pašiem aizliedzējiem nevajadzētu arīvērsties pret krievu okupācijas laikā sarakstītiem un komunistu cenzūras akceptētiem Raiņa, Blaumaņa, Brigaderes darbiem? Vai viņi negribētu arī aizliegt mūsu valsts himnu – tā taču bija sarakstīta krievu okupācijas varas laikā un arī tika atskaņota Maskavas radiofonā 1945. gadā kara beidzamās nedēļās?

Beigu beigās, strīdi par kultūras izmaiņu ir tikai intelektuālas spēles. Pa šo laiku mēs atsvešinājamies no Latvijas.

Kopsavilkumā – latvieši vēl ir gan Latvijā, gan trimdā, bet stāvoklis kļūst kritisks dzelzs aizkara abās pusēs.

Nākošā lieta, kas jāapskata, ir jautājums, vai latviešiem būtu organizatoriskās spējas izmantot labvēlīgus apstākļus, ja tādi rastos. Varam droši teikt par latviešiem, ka mums ir liela prakse organizāciju nodibināšanā un kongresu sasaukšanā. Tas ļoti spilgti parādās trimdas sabiedrībā, kur mums nav nekāda trūkuma organizāciju skaita ziņā. Mūsu spēki ir lielā mērā sadalīti uz visām pusēm, bet es esmu pārliecināts, ka no šīs puses varēsim izmantot iespējas.

Cits jautājums ir situācija Latvijā. Vēsture ir pierādījusi, cik ātri tur var uzstādīt organizācijas. Tikai jāatcerās 1905. gads. Tad Latvijas autonomās jeb neatkarības tiesības bija ļoti īsā laikā izcīnītas. Uz laukiem latvieši saņēma savās rokās pašvaldību. Novembrī Rīgā sanāca pagastu delegātu kongress, kurā sprieda par Latvijas pašvaldības projektu, un nolēma pārtraukt visus sakarus ar valdības iestādēm, nemaksāt valsts un pašvaldību nodokļus, pagastu valžu vietā vēlēt rīcības komitejas un ievēlēt delegātus autonomās Latvijas pārstāvju sapulcei. Sanākušais skolotāju kongress runāja par jaunām programmām un jaunu mācības plānu.

1918. gadā latvieši bija jau labāk sagatavoti. Bija vairākas aktīvas partijas, bija Nacionālā Padome, un vēl citas komitejas un padomes. Ir interesanti nosaukt partijas, kuras sastāvēja Tautas Padomē 1918. gada 18. novembrī – Latviešu zemnieku savienība, Socialdemokrātiskā strādnieku partija, Revolūcionārā socialistu partija, Latviešu demokrātu partija, Latvijas radikāldemokrātiskā partija, Latviešu nacionāldemokrātiskā partija, Latviešu republikāņu partija, Latvijas neatkarības partija. Kaut arī vēlāk bija šķelšanās partiju starpā, tomēr visas šīs kopā pasludināja Latvijas neatkarību.

Ja šodien rastos iespēja radīt neatkarīgu Latviju, tad tas varētu notikt tikai no iekšpuses. Tas skaidri nozīmētu, ka šādā kustībā piedalītos daudz komunistu partijas biedru. Neaizmirsīsim, ka liela daļa no Polijas komunistiem sastāv brīvā arodbiedrībā Solidarnošč. Trimdā ir plaši pieņemts, ka visi komunisti ir latviešu tautas ienaidnieki. Tāds uzskats ir ļoti naivs un nevar mūsu tautai palīdzēt. Jāskatās kā un kāpēc katrs rīkojas, ne tikai kādā organizācijā viņš sastāv.

Mums ir jau ļoti sāpīgs piemērs no kara laikiem. Liels latviešu skaits piederēja vācu armijas vai SS vienībām. Ir grūti izskaidrot austrāliešiem, ka šī piederība nenozīmē latviešu atbalstu Hitlera idejām un akcijām, bet gan, ka tas izlikās vienīgais veids, kā varētu veicināt latviešu tautas intereses. Tikpat grūti ir pārliecināt dažu labu tautieti, ka komunisti nav automātiski mūsu ienaidnieki.

Ko, piemēram, mēs varam teikt par Berklavu, kurš vienmēr uzstājās par latviešu tiesībām un pret krievu šovinismu. Kad viņa atbalstā ieskaitīja Latvijas komunistiskās partijas centrālkomitejas locekļu vairākumu, tad pats Kruščevs atbrauca uz Latviju lietas nokārtot. Berklavu un viņa 24 sabiedrotos atstādināja no amata un izsūtīja no Latvijas teritorijas.

Mēs varam viņam pretī stādīt Arvīdu Pelši, kurš bija krieviskāks par krieviem. Viņš proponēja Rīgu pārdēvēt par Gagaringradu, bet pat Maskavai tas likās par daudz. Tagad viņš atrodas Maskavā PSKP politbirojā.

Ko mēs varam teikt par 1971. gada 17 latviešu komunistu vēstules autoriem, kuri kritizēja krievu ieplūšanu Latvijā?

Būtu smieklīgi, ja Latvijā pasludinātu neatkarību, bet to neatzītu trimdas organizācijas labā vai kreisā spārna politikas dēļ.

Tomēr situācijai vajadzētu būt ļoti labvēlīgai, lai varētu ko darīt, jo nemaz neizskatās, ka latvieši patreiz paši varētu radīt līdzīgu situāciju, kāda, piemēram, valda Polijā. Poļi ir liela tauta paši savā zemē.

1918. gada 18. novembris nebija kaut kas, kas uzreiz radās no tukša gaisa. Liels iespaids bija 1905. gada notikumiem. Revolūcijas nenotiek vienkārši bez redzama iemesla. 1905. gadā Krievijas impērija izcīnīja karu ar Japānas impēriju. Krieviem veicās ļoti slikti, un tas radīja trūkumus un nemieru valstī. Gandrīz tiešas sekas bija 1905. gada revolūcija. Kā mēs jau zinām, revolūciju nežēlīgi apspieda, bet tomēr ieguvumi bija. Piektais gads bija lielais ģenerālmēģinājums tuvākās nākotnes politiskiem darbiem. Latvieši sāka politiski domāt, un jau bija izjutuši zināmā mērā varu savās rokās. 2. decembra sanāksmē Rīgā, kurā piedalījās ap 1000 ievēlētu pārstāvju no Vidzemes un Kurzemes pagastiem, pasludināja varas pārņemšanu tautas rokās.

Pēc revolūcijas tika ievēlēta Krievijas valsts dome. 1908. gadā pirmajā valsts domē no Kurzemes ievēlēja Jāni Čaksti, vēlāko Latvijas Tautas Padomes priekšsēdētāju un pirmo Latvijas Republikas prezidentu. Ir interesanti padomāt, vai starp daudziem bēgļiem, kuri atstāja Latviju pēc 1905. gada revolūcijas apspiešanas, būtu arī kāds, kurš nosauktu šo mūsu lielo patriotu par tautas nodevēju tāpēc, ka viņš bija iesaistīts krievu okupācijas varas valdībā.

Ko patreizējā valdība domā par Čaksti, var skaidri redzēt, aizejot uz Meža kapiem. Garās Čakstes alejas vidū ir uzbūvēts piemineklis Vilim Lācim. Starp šo un Čakstes pieminekli ir jau izauguši lieli koki, kuru starpā apbedīti liels skaits komunistu. Pats Čakstes piemineklis ir neapkopts. Bet latviešu tauta nav aizmirsusi un neaizmirsīs savu pirmo prezidentu.

Latviešu pārstāvji Krievijas valsts domē sniedza lielu palīdzību mūsu bēgļiem pirmā pasaules kara laikā.

Beigu beigās, Latvijas neatkarība bija iespējama pirmā pasaules kara un 1917. gada komunistu revolūcijas dēļ. Karš radīja apstākļus, kuros varētu deklarēt neatkarību, bet komunistu revolūcija sašķēla Krievijas atbalstītājus. Amerikas savienoto valstu prezidents Vilsons gan izteicās, ka mazām tautām jādod pašnoteikšanas tiesības, bet tas nebija domāts krievu apspiestām tautām, bet bija vērstas pret Austrijas-Ungārijas impēriju. Pēc kara to sadalīja vairākās daļās. Krievija bija paredzēta kā viena nesadalāma vienība. Kara uzvarētājam taču nevarētu atņemt teritoriju. Bet komunisti šos nodomus satrieca. Rietumsabiedrotie nebija sajūsmīnāti par Ļeņinu un komunistu revolūcijām Krievijā un Vācijā. Viņi gribēja caru atpakaļ. Tikai tad, kad izrādījās, ka cars nav vairs glābjams, viņi atbalstīja neatkarīgās Baltijas valstis. Mēs bijām Rietumsabiedrotiem tikai kā otrā godalga – labākais sliktā stāvoklī.

Liela nozīme pirmajā pasaules karā bija latviešu strēlnieku pulkiem. Bet šie pulki cīnījās par caru, un vēlāk, pēc 1917. gada februāra revolūcijas, par Kerenska pagaidu valdību. Ne cars, ne Pagaidu valdība negribēja atdot Latviju latviešiem. Krievu armijas ģenerāļi ļoti nemākulīgi rīkojās ar latviešu strēlniekiem, un radīja naidu latviešos pret krieviem. Pēc oktobra revolūcijas, daudzi palika savos pulkos un nonāca komunistu rīcībā. Latviešu sarkaniem strēlniekiem bija liels nopelns izglābt Krieviju no cara valdības atjaunošanas. Bet pasaules kara laika strēlnieku pulki, kā vienības, nepiedalījās nacionālistu pusē Latvijas brīvības cīņās no 1918. līdz 1920. gadam.

Neaizmirsīsim, ka Latvija bija pilnīgi vācu okupēta kara beigās, un tādēļ 1918. gada 18. novembrī Latvijas teritorijā nebija nevienas latviešu karavīru vienības. Kad mēnesi vēlāk nodibinājās Latvijas padomju republika un Ļeņins atzina tās neatkarību no Padomju Krievijas, tad uzbrukumā, lai izdzītu vāciešus un Ulmani no Latvijas, piedalījās latviešu sarkanie strēlnieki. Ja nebūtu sekojis sarkanais terors Latvijā, tad tā varbūt vēl būtu palikusi neatkarīga Padomju republika.

Latvijas atbrīvošanai jāpateicās armijām, kuras radās itkā no tukša gaisa. Kareivjiem bija dziļa ticība cīņas vajadzībai, un virsniekiem jau bija pieredze no pasaules kara laika.

Kādas būtu līdzīgas iespējas šodien? Padomju savienībā valda liels pārtikas trūkums. Kara gājiens Afganistānā veicas slikti. Polija dod lielas galvas sāpes varas vīriem. Komunistu vadoņi saprot, ka revolūcionārās idejas ir lipīgas.

Padomju savienībā ir obligāts kara dienests. Tas nozīmē, ka Latvijā ir liels skaits kara zināšanās apmācīto. Nesen poļu nemieru laikā mobilizēja armiju, lai ietu un gaidītu uz poļu robežām. Tā kā Baltijas republikas ir tuvākas Polijai, mobilizācija notika tur. Līdzīgā veidā, kad sākās Afganistānas kara gājiens, mobilizēja kara vienības no kaimiņu republikas. Pie poļu robežas gaidīja latviešu karapulks, kurš brīvos brīžos vietējos krogos dziedāja visas vecās leģionāru dziesmas.

Šādi fakti liek dažiem latviešiem rietumos cerēt, ka drīzumā būs karš Eiropā, pa kura laiku latviešiem būtu iespējas izcīnīt neatkarību. Amerikā vai Austrālijā šīs domas, varbūt, izliekas ļoti jaukas, bet Latvijā būtu maz tādu, kuri piekristu. Eiropas karš iznīcinātu Latviju. Mums tikai jāatceras pirmais pasaules karš, un jākonstatē, cik daudz spēcīgāki ir tagad ieroči. Ir vienmēr viegli prasīt, lai citi būtu martīri.

Tagad Amerikā ir modē runāt par ierobežotu kodolkaru Eiropā. Ko tas mums nozīmētu? Padomju savienība neiznīcinātu Vašingtonu vai Čikagu, un ASV nenosalūcītu Maskavu vai Ļeņingradu. Bet Vācija, Polija un varbūt pat Padomju savienības rietumu daļa būtu pieņemami mērķi taktiskiem atomieročiem. Latvijā ir daudzi vilinoši militāri mērķi. Neaizmirsīsim kodolzemūdeņu bāzi Liepājā. Neaizmirsīsim, ka Maskavas olimpiādes zēģelēšanas sacīkstes vispirms piedāvāja Rīgai, bet Rīga noraidīja, militāras drošības dēļ.

Mēs nevaram atļauties iedomāties, ka mēs varētu būt kādi uzvarētāji Eiropas karā. Ja tāds notiktos, tad bez šaubām būtu jāmēģina izmantot to cik vien iespējams, bet cerēt uz tādu, vai pat aktīvi aģitēt, nekalpos mūsu brāļiem Latvijā. Jāmeklē citas, reālākas iespējas uzlabot latviešu stāvokli Latvijā.

Mums jāskatās apkārt un jāmeklē mūsu istie draugi. Rietumvalstīm interesē Latvija vairāk kā izmantojams līdzeklis pret Padomju savienību, nevis latvieši paši. Kā jau agrāk minēju, pirmā pasaules kara beigās Rietumu sabiedrotie gribēja atjaunot vienu Krieviju zem viena cara, bet, kad tas neizdevās, tad viņi apmierinājās ar t.s. „cordon sanitaire” – Somiju, Igauniju, Latviju, Lietuvu un Poliju, kuri norobežoja Padomju savienību un tās komunistisko filozofiju no Rietumpasaules.

Šodien mēs nevaram sagaidīt lielu saprašānu no Rietumvalstīm. Vienīgie, kuri varētu īstenībā saprast mūsu situāciju, būtu citas Krievu impērijas apspiestās tautas. Nesen aptaujā Rietumvācijā vairākums izteicās, ka viņi labāk dzīvotu zem komunistiem, nekā riskētu karu. Neviena brīva zeme negribēs uzņemt risku, lai citus atbrīvotu.

Atgriežoties pie vispārējiem jautājumiem, jāatzīstas, ka nav viegli droši noteikt mums pareizo ceļu. Mums ir domstarpības un ir vienmēr bijušas domstarpības. 1918. gadā arī bija savādākas domas par nākotni, bet visi tomēr vienojās kopējam mērķim. Šis kopējais mērķis bija demokrātiska Latvija. Svarīgākā pazīme un lielākais spēks demokrātijai ir tas, ka tā uzskata domstarpības par kaut ko veselīgu. Tikai diktatūra neatļauj domstarpības, un tāda jau Latvijā ir.

Mēs bieži dzirdam stāstu, ka viens sērkokciņš ir vājš, bet ja saliek daudzus kopā, tad tos nevar salauzt tik viegli. Bet cilvēki nav sērkokciņi – mēs esam dzīvi organismi. Labāks salīdzinājums būtu plašs kviešu lauks. Ja tanī ir tikai viena šķirne kviešu, tad ir vajadzīga tikai viena maza baktērija, lai uzsāktu slimību, kura izpostītu visu lauku. Tā saucamā „zaļā revolūcijā” šī ir bijusi

problēma. Bet ja mūsu kviešu laukā ir vairākas šķirnes, vai pat arī pa starpu kaut kas cits, nekā kvieši, tad nebūs nevienas slimības, kura varēs viena pati visu iznīcināt. Tāpat varam salīdzināt diktatūras ar demokratijām. Diktatūrai ir fizisks vienvirziena spēks, bet tautas brīvības ilgas ir tā baktērija, kura varēs izpostīt visu. Demokratijai ir varbūt dažreiz mazāks tīri fiziskais spēks, bet tai ir iekšējs stiprums, kurš rodās tieši no tās dažādības.

18. novembris ir brīdis, kad jāskatās uz priekšu. Mēs nevaram atļauties dzīvot pagātnes sapņos. Ja mēs gribam kaut ko darīt, tad situācija jānovērtē pareizi, ne caur kādu ideoloģisku filtru. Mēs nedrīkstam būties no 1940. gada spoka, ne pielietot 50-os gadus par nesekmīgu pierādītu „Aukstā kara” metodi. Apstākļi vienmēr mainās, un es esmu mēģinājis pievērst jūsu uzmanību dažiem svarīgākiem faktiem.

Mēs esam sanākuši kopā atcerēties 18. novembri, un svinēt tā lielo nozīmi pat vēl šodien, kad jau ilgus gadus Latvija vairs nav demokrātiska, neatkarīga valsts. Šī nozīme nezuda un nezdūdis arī, ja vēl daudzus gadus Latvija nebūtu brīva. Par šo nozīmi rakstīja „Baltijas Vēstnesis” jau pirms 63 gadiem. Tūlīt pēc Latvijas neatkarības pasludināšanas jau tika apsvērti varbūtība, ka Latvija reiz atkal nebūs brīva. Tie vārdi, rakstīti 1918. gada novembrī, skan šādi:

TRĪSREIZTRĪS 1983 KANBERĀ

Juris Ruņģis

Lai sekmētu 3x3 sarīkošanu Austrālijā, ir dibināta padome, kurā pašlaik sastāv Juris un Vita Ruņģi, Viesturs un Maruta Karnupi, Imants un Andra Kīni, Miķelis un Daiga Strīķi, Anna Ziedare un Līga Ruperte. Šo darbības loku varētu paplašināt pēc vajadzības, tāpēc lūdzu tos, kas būtu ieinteresēti strādāt 3x3 idejas sakmēšanai stāties sakaros ar mani.

Padomes darbam būs galvenokārt jārisinās rakstiski, dalībnieku dzīves vietu lielo attālumu dēļ. Tāpēc arīdarbībai jābūt pilnīgi neformālai un katrs loceklis būs atbildīgs par to, cik efektīva ir viņa balss padomē.

Sākot darbību neformālā veidā, runājot ar tiem, kas atsaucās uz iepriekšējo rakstu, ir nolemts, ka pirmo 3x3 Austrālijā rīkosim 1983. g. no 2. līdz 8. janvārim Kanberā. Šo nometni, ko sauksim Trīsreiztrīs 1983 Kanberā, vadīs Viesturs Karnups. Ir atrasta piemērota nometne „Birrigan”, kas pieder ACT Skolu komisijai un atrodas kādus 20 km no Kanberas. Viesturs strādā pie programmas plāna sagatavošanas un visi padomes locekļi ir lūgti ieteikt piemērotus lektorus un darbiniekus. Šinī sakarībā gribētu arīdzirdēt lasītāju ieteikumus.

3x3 Austrālijā ir LAAJ ārpuskolas izglītības nozares projekts un tāpēc cieši sadarbosimies ar Annu Ziedari, lai novērstu konfliktus ar Vasaras vidusskolu un Jaunatnes kursiem. Apzināties, ka janvāris jau ir pārslogots ar visādām latviešu izglītības un nometņu izdarībām, bet citā gada laikā būtu nepieciešami sapulcēt dalībniekus no visām Austrālijas malām. Tāpēc, ka 3x3 piesaistīs cita gada gājuma dalībniekus, domājam, ka tā komplektēs jau eksistējošo darbību. Domājam arī cieši sadarboties ar 3x3 Amerikā vadītāju Līgu Rupertu un ceram daudz mācīties no viņu pieredzes jau sekmīgi novadītā pirmā nometnē un no gatavošanās otrai nometnei 1982. g. augustā Gārezērā. Ir arīradusies doma tanīpašā laikā rīkot 3x3 Ziemeļkalifornijā, kuru vadītu Ivars Mičuls.

„Lai ko atnestu turpmākās laika straumes, lai, pretī mūsu ticībai, politiskās vētras brīžam varbūt aptumšotu šo sasniegumu, viņš paliek neizdzēšami ierakstīts vēsturē. Kad pretējas varas arī uz veselām audzēm nospiešu no jauna tevi pie zemes, tad vecāki tomēr stāstīs bērniem un bērnu bērniem: Atceraties 1918. gada 18. novembri, kad ilgas tapa par patiesību. Un nospiešajos liesies jauns spēks, tie turēs galvas augstu, jo tie zinās, ka Latvijas pašnoteikšanās nav sapņu putns vien, kuru nekad nevar notvert, bet ka tas ir reiz noticis fakts, reiz jau sasniegta patiesība, kuru var atkal par jaunu panākt.”

Paldies par uzmanību.

Līga Ruperte par 3x3 mērķiem un idejām raksta:

„Trīsreiztrīs ideja radās galvenokārt sekojošo iemeslu dēļ:

- 1) latviskajā izglītības sistēmā trūkst regulāri plānota un organizēta institūta pieaugušajiem vispusīgu, savām interesēm un prasībām atbilstošu latvisko zināšanu iegūšanai un dzīvei latviskā vidē, kādu citām vecuma grupām dod Divreizdivi, vasaras vidusskolas un vasaras nometnes;
- 2) ir skaidrs, ka mūsu izglītības sistēma var tikai papildināt bērnu latviskās zināšanas un dot tiem izdevību būt kopā ar citiem latviešu bērniem, bet galvenajai valodas mācībai un latviskajai audzināšanai ir jānotiek ģimenēs, tāpēc ir nepieciešami palīdzēt vecākiem, kuri paši nav izglītojušies latviešu skolās vairāk nekā to tagad spēj viņu bērni, kuru ģimenēs, varbūt, latviskajai audzināšanai un motivācijai saglabāt savu valodu un latvietību piegriezta maz vērtības un kuru latviskā identitāte ir tikpat vāra un neskaidra kā viņu bērniem – ir nepieciešami viņus atbalstīt un dot tiem iespēju būt kopā, mācīties no ekspertiem un vienam no otra;
- 3) latviešu kulturālie un sabiedriskie sarīkojumi reti ir plānoti tā, lai dotu visām paaudzēm izdevību kopā piedalīties emocionāli un intelektuāli nozīmīgās latviskās norisēs.

„Trīsreiztrīs ir nometne latviešiem dažādos vecumos un tās mērķus visideālāk var sasniegt tikai ar visu vecuma grupu līdzdalību. Nometne ir veltīta latvisko zināšanu paplašināšanai, latviskās kopības sajūtas veicināšanai, latvisko ģimeņu stiprināšanai un latvisko draudzību sakmēšanai. Tā ir domāta latviskai dzīvei, latviskā vidē un latviešu ļaudīs un palīdz iepazīties ar sevi, savu ģimeni, jauniem un veciem draugiem pavisam neikdienišķos apstākļos. Tā arī ir domāta, lai visas paaudzes kopā varētu baudīt latvisko pārdzīvojumu, mācīties viena no otras kāda ir latvietība un latvieši šodien un, šo vienu nedēļu gadā, dzīvot latviski, darīt to, kas sirdij dara prieku, un darīt to latviski.”

Kā izveidosies Trīsreiztrīs 1983 Kanberā noteiks dalībnieki un darbinieki. Ja jums interesē šī ideja, lūdzu nāciet talkā veidot to pēc saviem ieskatiem. Rakstiet man uz redakcijas adresi, vai Viesturam Karnupam, 65 Shakespeare Cres., Fraser, ACT 2615.

L A T V I J A S S O C I Ā L D E M O K R A T I (L . S . D .)

1. Maijs visā pasaulē, izņemot PSRS un tai pakļautās sociālistiskās valstis, ir cīņas diena par strādnieku tiesībām un labāku nākotni. Cīņu vada sociāldemokrāti.

Arī Latvijā strādnieku kustību vienmēr vadījuši Latviešu sociāldemokrāti.

Tagad 1. Maijā, kad no mums pieprasa slavēt mūsu apspiedējus un izsūcējus, LSD kā vienīgā patiesā latviešu strādnieku interešu aizstāve aicina pieslēgties LSD kustībai un prasībām:

1. Pašnolemšanas tiesības tautai, politiskas brīvības un vairāku partiju sistēmu.
2. Demokratiskās brīvības: vārda, sapulču un preses brīvību. Īstenot Apvienoto Nāciju un Helsinku dokumentos deklarētās vispārējās cilvēka tiesības.
3. Latvijas PSR ir latviešu zeme. Republikas pārvaldei, iestāžu un rūpnīcu vadībai jābūt latviešu rokās. Valsts un sabiedrisko iestāžu valodai jābūt latviešu valodai.
4. Brīvas arodbiedrības, kas nebaidoties no represijām cīnītos par strādājošo algām un tiesībām.
5. Izbeigt krievu un citu PSRS tautu iesūtīšanu Latvijā.
6. Izbeigt dažām iedzīvotāju šķirām piešķirtās privilēģijas speciālveikalos, slimnīcās, paketaudas izsniegšanu kompartijas funkcionāriem u.t.t.
7. Paaugstināt darba algas un uzlabot darba apstākļus.
8. Brīvas ceļošanas tiesības uz ārzemēm.

Kas jāpanāk mums pašiem?

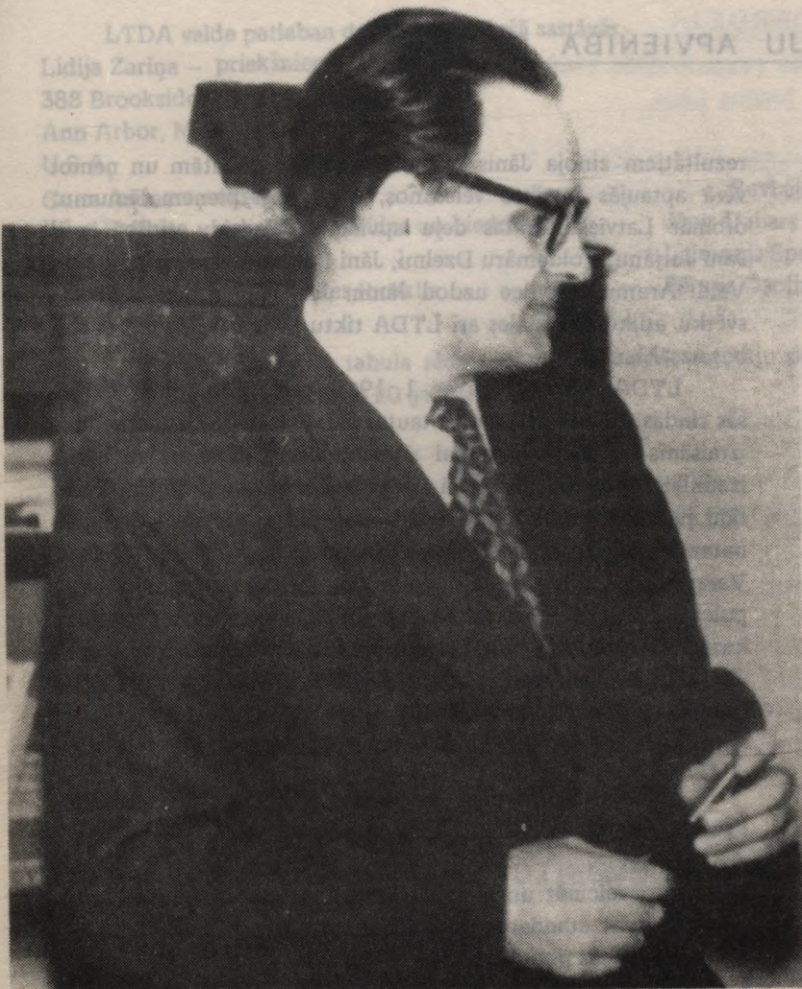
Būsim drošāki! Runāsim darba vietās un iestādēs latviski.

Latviešu tautas nākotne ir mūsu pašu rokās.

- a) Veidosim stipras un nacionālas ģimenes.
- b) Audzināsim vairāk bērnu.
- c) Meklēsim laulību partnerus latviešos.
- d) Apkarosim alkoholismu, bezcerību un vienaldzību.

Atbalstīsim latviskos pasākumus, kas veicina mūsu tautas pastāvēšanu.

L A T V I J A M O S T I E S !

Apctietināts Rīgā 1980. g. novembrī.

63 g. v. Latvijas sociāldemokrātu vadītājs 1981. g. 5. jūnijā
notiesāts uz 15 gadu stingrā režīmā spaidu darbu nometnē.

Jura Būmeistera patreizējā adrese:

Juris Būmeisters
USSR – 618263
Permskaya Obl.
Cusowsky Ray
Kuciro
VS – 389/36

un viņa sievas Vaļas un meitas Noras adrese:

V. un N. Būmeisters
USSR
Latvijas PSR
Rīga
Maskavas ielā 285-I-66

Juris Būmeisters apctietināts un notiesāts par LSD skrejlapas izdalīšanu. Būtu ļoti vērtīgi, ja arī no Austrālijas tiktu uz viņa un viņa sievas adresēm nosūtītas līdzjūtības utt atklātnes un vēstules. Tas viss ļoti palīdz. Jo vairāk uzmanības par kādu sistēmas upuri rietumos, jo lielāka garantija, ka šis cilvēks „nepazūd” Gulagā uz mūžību. Turklāt par tādiem ļaudīm, par kuriem rietumos liela interese – liela interese arī birokratiem un tiešajiem uzraugiem. Pēdējiem bailes attiecīgo apctietināto merdēt badā, mocīt utt.

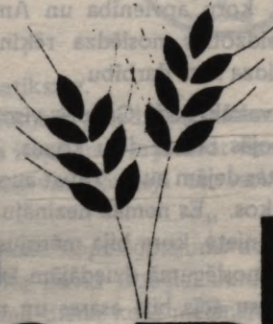
SAULES JOSTAS ANSAMBLIS

UPMAĻU SAIMNIECE

IZRĀDES

1982. g.		
svētdien,	28. martā	Melburnā
sestdien,	3. aprīlī	Kanberā
sestdien,	17. aprīlī	Sidnejā
piektdien,	7. maijā	Losandželosā
sestdien,	8. maijā	Sanfrancisko
pirmdien,	10. maijā	Sietlā
trešdien,	12. maijā	Linkolnā
piektdien,	14. maijā	Mineapolē
sestdien,	15. maijā	Milvokos
svētdien,	16. maijā	Čikagā
otrdien,	18. maijā	Grandrapidos
ceturtdien,	20. maijā	Klīvlendē
piektdien,	21. maijā	Toronto
sestdien,	22. maijā	Toronto
otrdien,	25. maijā	Montrealā
ceturtdien,	27. maijā	Bostonā
sestdien,	29. maijā	Ņujorkā
svētdien,	30. maijā	Priedainē
otrdien,	1. jūnijā	Vašingtonā
piektdien,	4. jūnijā	Karakasā

20. Jd

jaunatnes dienas
1982. g. 13.-17. maijā
sidnejā

Jānis Jurjāns

Latviešu tautas deju apvienība ir Ziemeļamerikas kontinenta (ASV un Kanadas) kopēja deju kopu un labvēļu organizācija.

LTDA dibināta 1968. g. 31. augustā, Klīvlāndē, 4. ASV vispārējo dziesmu svētku laikā.

LTDA apvieno 41 ASV un Kanadas deju kopas un 12 vēltus tautas deju darbiniekus (Goda biedrus, Mūža biedrus un Labvēļus).

Ir pagājuši jau 20 gadi, kopš Ziemeļamerikā, 1961. gadā, Toronto, 3. Kanadas latviešu dziesmu svētkos risinājās pirmais organizētais un patstāvīgais Tautas deju lieluzvedums, tā izlauzot ceļu uz dziesmu svētkiem. Lieluzveduma idejiskais vadītājs bija Arnolds Bāliņš ar palīgiem Gaidu Bāliņu, Zigurdu Miezīti un citiem. Pārsteidza jaunatnes sajūsma un apmeklētāju lielā atsaucība.

1963. gadā, Klīvlāndē, 3. ASV vispārējos dziesmu svētkos Tautas deju lieluzvedumu vadīja Voldemārs Dzelme no Čikagas ar Austru Lindi un Astru Lindi (Astra Linde-Pavlovskā) no Klīvlāndes. Dejotāju skaits bija gandrīz dubultojies (386). Tie bija ceļojuši no Kalifornijas dienvidiem un Kanadas tālajiem ziemeļiem.

Dziesmu svētku laikā notika deju kopu vadītāju, lieluzveduma vadītāju un svētku komitejas pārstāvju sanāksme. Tur arī noskaidrojās nepieciešamība dibināt organizāciju, kura pārstāvētu tautas deju kopas svētku rīkotāju padomē. Kanadā jau darbojās patstāvīga Dziesmu svētku biedrība, kurā ietilpa arī tautas deju kopu pārstāvis. ASV dziesmu svētku rīkošana bija dibināta uz citiem noteikumiem. Svētkus rīkoja dziesmu svētku pilsētas organizācijas, kuru apvienība un Amerikas latviešu apvienība. Svētkiem beidzoties noslēdza rēķinus, sadalīja atlikumu un padome izbeidza savu darbību.

Pagāja vairāki gadi. Gandrīz visos ASV un Kanadas latviešu centros darbojās tautas deju kopas. Jaunatnes sajūsma un pieķeršanās tautas dejām auga. Tāpat auga tieksme pulcēties lielajos dziesmu svētkos. „Es nemaz nezināju, ka tik daudz mēs esam,” teica kāda jaunie, kura bija mērojusi tālu ceļu. „Kad mēs deju lieluzveduma noslēgumā dziedājām Daugav's abas malas mūžam nesadalās, mūsu acīs bija asaras un mēs solījāmies atkal tikties nākošos svētkos.”

4. ASV vispārējie dziesmu svētki, 1968. gada Darba svētku nedēļas nogalē, risinājās Klīvlāndē. Lielākā daļa iepriekšējo svētku vadošie darbinieki darbojās svētku padomē un komitejā. Pieredze rādīja, ka tik lielu sarīkojumu kā tautas deju lieluzvedumu vairs nevar ietilpināt sarīkojumu nozarē. Tika radīta tautas deju nozare un iepriekšējo svētku sarīkojumu daļas vadītājs Jānis Jurjāns tika ievēlēts par tautas deju nozares vadītāju. Par tautas deju lieluzveduma māksliniecisko vadītāju, jau otro reizi, tika aicināts Voldemārs Dzelme no Čikagas.

Reizē ar svētku sagatavošanas apkārtrakstiem, tautas deju nozares vadība izziņoja deju kopu vadītāju un pārstāvju sapulci. Vienlaicīgi tika izsūtītas aptaujas lapas.

Sapulce notika pēc tautas deju lieluzveduma un tajā piedalījās 24 tautas deju kopu pārstāvji. LTDA dibināšanas sapulci vadīja Jānis Jurjāns, protokolēja Mirdza Paudrupe. Par aptaujas

rezultātiem ziņoja Jānis Dabars. Pēc īsām debatēm un ņemot vērā aptaujās izteikto vēlēšanos, vienbalsīgi pieņem lēmumu: dibināt Latviešu tautas deju apvienību. Pagaidu vadībā ievēl Jāni Jurjānu, Voldemāru Dzelmi, Jāni Dabaru, Olgu Krūmiņu un Valdi Ārumu. Sapulce uzdod Jānim Jurjānam rūpēties, lai pie svētku atlikuma sadales arī LTDA tiktu piešķirti līdzekļi darbības uzsākšanai.

LTDA apkārtrakstā nr. 1, 1969. gada februārī, ir sekojošās rindas: „Neviena kustība tautas dzīvē, it sevišķi jaunatnē, nav izraisāma ar lēmumiem vai rīkojumiem. Tai jābūt jau agrāk izauklētai tautas dvēselē. Tā tas ir noticis ar tautas dejām. Vadītāju pašreizējais darbs, bieži vien ļoti grūtos apstākļos, jaunatnes atsauce un sabiedrības atzinība ir šo panākumu atslēga. Varam droši paredzēt, ka nākošie dziesmu vai tautas deju svētki pulcinās 1000 vai pat vairāk dejotāju. Lai kalpotu šai kustībai, kura mūsu etniskai pastāvēšanai svešumā ir ļoti svarīga, mēs 4. vispārējo latviešu dziesmu svētku laikā Klīvlāndē nodibinājam Latviešu tautas deju apvienību.”

Latviešu tautas deju apvienības mērķi (statūti pieņemti 1969. g. 26. jūlija pilnsapulcē, Garezerā) –

1. Kopt, veicināt un saglabāt latviešu tautas dejas. Savākt un pierakstīt standartizētā veidā visas zināmās latviešu tautas dejas un tās popularizēt iekšēji un ārēji.
2. Radīt un veicināt jaunatnes interesi par latviešu tautas dejām. Saskaņot deju kopu darbību un radīt centrālu vietu atbalsta un informācijas iegūšanai.
3. Izdot deju aprakstus un nošu krājumus. Iekārtot centrālu biblioteku mūzikas skaņu lentām un filmām. Organizēt jaunu tautas deju vadītāju sagatavošanas kursus.
4. Piedalīties dziesmu svētku rīkošanā, nozīmējot pārstāvi svētku padomē un ievēlot lieluzveduma vadītāju, kurš pārstāv LTDA rīcības komitejā. Sastādīt tautas deju lieluzvedumu programmas. Nozīmēt žūrijas komisiju. Rīkot patstāvīgus deju svētkus.
5. Aizstāvēt LTDA un tautas deju kopu līdztiesības ar Koru apvienību dziesmu svētku sarīkojumos un finansiālās prasībās. Pārvaldīt ienākušos līdzekļus un tos izlietot Apvienības mērķu sekmēšanai.
6. Sadarboties ar brīvās pasaules latviešu tautas deju kopām Eiropā, Austrālijā un citur.

LTDA valdes sēde, 1979. g. 20. oktobrī, Garezerā, ASV, noklausījusies priekšnieces un ALA kultūras biroja tautas deju nozares vadītājas Lidijas Zariņas ziņojumu, nolēma:

1. Austrālijas latviešu tautas deju kopu izdoto žurnālu „PA DEJAS CEĻU” uzskatīt par visas brīvās pasaules oficiālo tautas deju žurnālu.
2. Atbalstīt to ar rakstiem un līdzekļiem.
3. Saziņā ar redaktoru Juri Ruņģi kārtot žurnāla izplatīšanu LTDA biedru un labvēļu starpā.

LTDA valde patlaban darbojās sekojošā sastāvā:

Lidija Zariņa – priekšniece
388 Brookside Drive
Ann Arbor, Mich. 48105
U.S.A.

Guna Ašone – sekretāre
Ildze Rudzīte – sekretāres palīdzē un biedrīne
Jānis Jurjāns – kasieris
Valters Nollendorfs – valdes loceklis

Revīzijas komisija:

Jānis Dabars – priekšsēdis
Laimonis Spožais
Pēteris Ozoliņš

Pārstāvji:

Anglijā – Ilga Mieriņa
Austrālijā – Juris Ruņģis

Sekojošā tabula rāda tautas deju kopu, dejotāju skaitu un lieluzvedumu vadību Ziemeļamerikā aizvadītajos 20 gados.

			Kopas	Dejotāji	Vadītājs
1961	Toronto	Kanadas III dz. sv.	14	200	A. Bāliņš
1963	Klīvlendē	ASV III dz. sv.	18	386	V. Dzelme
1965	Toronto	Kanadas IV dz. sv.	27	450	A. Bāliņš
1968	Klīvlendē	ASV IV dz. sv.	29	781	V. Dzelme
1970	Toronto	Kanadas V dz. sv.	34	802	A. Bāliņš
1973	Klīvlendē	ASV V dz. sv.	39	956	L. Āboliņa
1976	Toronto	Kanadas VI dz. sv.	42	1070	Z. Miezītis
1978	Bostonā	ASV VI dz. sv.	43	1136	L. Āboliņa
1981	Toronto	Kanadas VII dz. sv.	39	900	Z. Miezītis

DZIESMU SVĒTKI PORTLANDĒ

Tautas deju sarīkojuma apkārtraksts nr. 2

1981. g. 29. septembrī

Dejotāji un latviešu tautas deju draugi!

Ceram, ka visi esat jauki pavadījuši pagājušo vasaru gan dziesmu svētkos, gan vasaras skolās, gan arī atvaļinājumos. Un tā kā vairs tikai palikuši nepilni deviņi mēneši līdz 9. Rietumu krasta dziesmu svētkiem, tad nu ir laiks padomāt arī par nopietnu tautas deju uzveduma sagatavošanu.

Lai dejotājiem būtu priekšstats par dziesmu svētku norisi Portlandē, sniedzam sekojošo informāciju:

otrdien, 1982. g. 29. jūnijā – agriem atbraucējiem būs iespējams piedalīties saviesīgā vakarā Oregonas Latviešu centrā.
trešdien, 30. jūnijā – notiks pirmā teātra izrāde, iepazīšanās vakars un balle Mariott' viesnīcā, Portlandē.

ceturtdien, 1. jūlijā – dievkalpojums, svētku atklāšana, gleznu izstādes atklāšana, garīgais koncerts.

piektdien, 2. jūlijā – teātra izrāde, solistu koncerts un populārās mūzikas koncerts.

sestdien, 3. jūlijā – tautas deju kopmēģinājums un lieluzvedums David Douglas Junior High.

svētdien, 4. jūlijā – rakstnieku cēliens, svētku gājiens un dziesmu svētku kopkoncerts Portlandes Civic auditorijā.

Pēc tam vakariņas un balle Mariott' viesnīcā.

pirmdien, 5. jūlijā – atvadu brokastis Mariott' viesnīcā.

Jāpiemin, ka visa dziesmu svētku aktivitāte pa lielāku daļu notiks Mariott' viesnīcā, kas ir tikai dažus blokus no Portlandes universitātes, izņemot tautas deju lieluzveduma vieta, uz

kuru tiks gādāta autobusa satiksme.

Tautas deju lieluzvedumā ir paredzētas vismaz 4 kopdejas. Katra deju kopa ir lūgta, ja iespējams, sagatavot vienu solo deju. Arī bērnu kopas piedalīsies visi kopdejā un varbūt atsevišķā kopdejā.

Tautas deju lieluzveduma kopmēģinājums notiks sestdien, 3. jūlijā, plkst. 8.00 no rīta David Douglas Junior High zālē. Jāpiemin, ka kopmēģinājuma dienā kora mēģinājumi nenotiks. Kopmēģinājuma laikā būs brokastis no plkst. 9.00 - 9.30 rītā, un pusdienas plkst. 12.30. Kopmēģinājums paredzēts līdz plkst. 12.00. Tautas deju lieluzveduma sākums paredzēts plkst. 14.00.

Tautas deju lieluzvedumā būs iespēja piedalīties atsevišķiem dejotājiem, kas atbraukuši bez grupas, ja tie būs dejas iemācījušies un laikus jau paziņojuši, lai varētu sakārtot vietas uzvedumā.

Līdz šim jau pieteikušās sekojošās tautas deju grupas: Sietlas Trejdeksnītis; Filadelfijas Dzirkestelīte; Bostonas tautas deju kopa; Toronto Vecais diždancis; Vankuveras Varavīksne; Ziemeļkalifornijas Ritenītis.

Lai sekmīgi varētu plānot lieluzveduma norisi, lūdzu tās deju kopas, kas vēl nav pieteikušās, pieteikties un paziņot savu dalībnieku skaitu līdz 15. novembrim. Pieteikumus sūtīt Harijam Saukantam, 6991 S.W. Camden Lane, Beaverton, Oregon, 97005; telefons mājās (503) 641-9395, darbā (503) 653-8881

DALDERDEJA

Choreografija: Skaidrīte Darius (Vasaras zieds, 1980. g., Pertā).

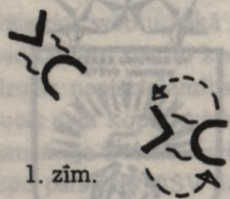
Mūzika: Imants Līcis.

Pāru deļa – ar apaļu pāru skaitu.

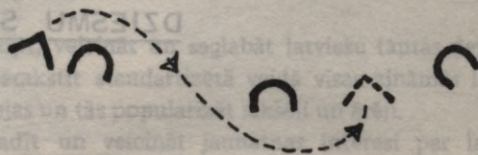
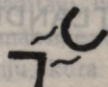
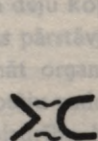
Solis: polka un galops. Viena takts – 1 polkas solis vai 2 galopa soļi. Puiši vienmēr uzsāk ar kreiso kāju, meitas ar labo kāju.

Dejotāji nostājās aplī, puiši ar skatu pa DCV, meitas ar skatu pret DCV. Pārinieki sadodās slēgtā roku satvērienā (1. zīm.).
Visi dejotāji sit četras reizes plaukstas plecu augstumā. Tad sāk spēlēt mūziku.

1. tūre
1 - 2 t. Pārinieki ar polkas soli virzās pa DCV.
3 - 4 t. Pārinieki, rokas neātlaizdami, pa DCV izmainās vietām. (1. zīm.)
5 - 6 t. Atkārti 1 - 2 t. darbību.
7 - 8 t. Atkārti 5 - 6 t. darbību.
9 - 10 t. Pārinieki saņemās galopa satvērienā un dejo galopa soli uz dārziņa centru.
11 - 12 t. Galopa soli dejo atpakaļ.
13 - 16 t. Dejotāji sadod rokas dārziņā un polkas soli griež dārziņu pa DCV.
2. tūre
1 - 4 t. Puiši, rokas krustotas, polkas soli pa DCV dejo viju savai meitai gar priekšu un nākošai (otrai) meitai gar aizmuguri (2. zīm.). Meitas stāv, rokas sānos, ar skatu uz dārziņa centru.
5 - 8 t. Meitas izpilda puišu 1 - 4 t. darbību, rokas sānos, un tā nonāk atkal pie sava puīša. Puiši stāv, rokas krustotas, ar skatu uz dārziņa centru.
9 - 16 t. Atkārti 1. tūres 9 - 16 t. darbību.

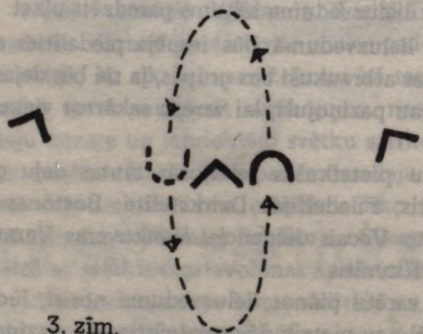

1. zīm.

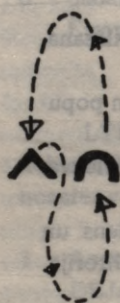

2. zīm.

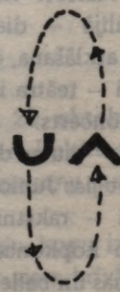
3. tūre
1 - 4 t. Meitas, rokas sānos, polkas soli dejo 2t uz dārziņa centru, un, griežoties pa DCV, ar 2t atgriežās pie sava puīša kreisās rokas.
5 - 8 t. Meitas turpina dejojot 2t uz āru, tad, griežoties pa DCV, ar 2t atgriežās savās vietās. (3. zīm.) Puiši stāv.
9 - 16 t. Atkārti 1. tūres 9 - 16 t. darbību.
4. tūre
1 - 8 t. Puiši, rokas krustotas, izpilda meitu 3. tūres 1 - 8 t. darbību, tikai griežoties pret DCV, tā apdejojot savu meitu. Meitas stāv.
9 - 16 t. Atkārti 1. tūres 9 - 16 t. darbību.

3. zīm.

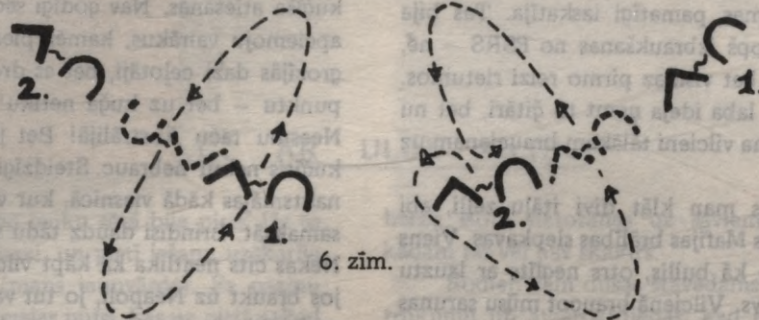
4. zīm.

5. zīm.

5. tūre
1 - 4 t. Meitas atkārto 3. tūres 1 - 4 t. darbību. Puiši, rokas krustotas, griežoties pret DCV, polkas solī dejo 2t uz āru, un, griežoties pa DCV, dejo 2t atpakaļ. Beidzamā taktī puišis ar meitu satiekās (ar kreisiem pleciem) un trīs reizes sit plaukstas. (4. zīm.)
- 5 - 8 t. Meitas atkārto 3. tūres 5 - 8 t. darbību. Puiši turpina dejojot 2t uz centru, tad, griežoties pa DCV, ar 2t atgriežas atkal savās vietās. Beidzamā taktī visi trīs reizes sit plaukstas. (5. zīm.)
- 9 - 16 t. Atkārto 1. tūres 9 - 16 t. darbību. Beidzamā taktī pārinieki sadodās vaļējā vidukļa aptvērīnā.

6. tūre
1 - 4 t. Pirmie pāri (6. zīm.) polkas solī dejo ar 2t uz dārziņa centru un, griežoties pa DCV, ar 2t dejo atpakaļ. Otrie pāri (6. zīm.) polkas solī griežoties pa DCV, dejo 2t uz āru, un tad, griežoties pa DCV, ar 2t dejo atpakaļ.
- 5 - 8 t. Pirmie pāri turpina dejojot 2t uz āru un, griežoties pa DCV, ar 2t atgriežas savās vietās. Otrie pāri turpina dejojot 2t uz dārziņa centru un, griežoties pa DCV, ar 2t atgriežas savās vietās. (6. zīm.)
- 9 - 16 t. Atkārto 1. tūres 9 - 16 t. darbību.

7. tūre
1 - 16 t. Pirmie pāri, vaļējā vidukļa aptvērīnā, pagriežās ar seju pret DCV, otrie pāri ar seju pa DCV. Polkas solī dejo vijū, pirmie pāri, iesākot, dejo uz iekšu, otrie uz āru.
8. tūre
1 - 8 t. Dejotāji sadod rokas dārziņā un polkas solī griež dārziņu pa DCV.
9 - 16 t. Griež dārziņu pret DCV un nodejo.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

G D7 G Am D7 G G G Am D7 G C G Am D7 G

Vēlreiz sveiki!

Sēžu baigā grieķu nervu un ķermeņu krateklī, ko šeit sauc par vilcienu, ceļā uz Atēnām, un uznāca luste kaut ko uzrakstīt kā man ir gājis beidzamās pāris dienās. Ceru, ka jūs varēsiet salasīt, jo krateklī rakstīt ir tik pat grūti, un varbūt bezprātīgi, kā gulēt naglu gultā.

Nu tad, šo vēstuli varētu nosaukt par nesagaidīto piedzi-vojumu un notikumu atstāsti un sākšu ar vilciena braucieni un Strasburgas uz dienvidiem.

Rolands man iedeva līdzīgu vienu ģitāri, lai viņam būtu ērtāk, kad viņš dodas uz Austrāliju nākošgada sākumā. Es paņēmu arī ģitāres mācības grāmatu, cerot kaut ko iemācīties uzplinkšķināt brauciena laikā. Braucienā starp Strasburgu un Bāzeli iemācījos dažus pirkstu vingrinājumus un puslīdz jēdzīgi nospēlēt tonkārtu. Iemācījos arī, ka robežsargi uzskata ģitāri nesošus jauniešus (es jau neziskatos tik vecs) par šaubīgiem tipiēm un vilcienā manas somas pamatīgi izskatīja. Tas bija pirmo reizi četros mēnešos, kopš izbraukšanas no PSRS – nē, piedod, Austrumberlīnē arī – bet vismaz pirmo reizi rietumos. Uznāca šaubas, vai vispār bija laba ideja ņemt to ģitāri, bet nu jau par vēlu. Bāzelē bija jāmaina vilcieni tālākam braucienam uz Milānu.

Milānā vilcienā piemētās man klāt divi itāļu zeļļi, abi izskatā atgādinot filmās tēlotos Mafijas brālības slepkavas. Viens izskatīgs, kluss un muskuļains kā bullis, otrs neglīts ar lauztu degunu, runīgs, bet vājš un tievs. Vilcienā braucot mūsu sarunas iesākās lēnā gaitā. Runīgais (Andželo – jau šaubas ceļas) prata mazliet angļiski, apmēram tik daudz, cik es saprotu franciski, bet Cēzāro (neticāmi romisks vārds) nemaz. Tomēr mēs visi kaut kā šad tad sarunājāmies, it sevišķi tad, kad viņiem bija kādas prasības. Piemēram, „Kas tev ir somā dzerams?” un viņš to izteica kā prasību, ne lūgumu. Nevarēju jau atteikties un piedāvāju oranžu sulu, kas man bija līdz. Varēju redzēt, ka viņi bija ļoti izslāpuši, jo pudele palika tikai puspilna. Pats arī iedzēru, kaut gan īsti negribēju, bet nezināju kad un cik daudz viņi nākošreiz prasīs. Viņi arī bija izsalkuši un viņiem ļoti garšoja man līdzdotie āboli. Beidzot, ar roku un plecu žestiem un sejas izteiksmēm pierādīja, ka MĒS bijām visu apēduši un nodzēruši. Bija grūti nedalīt savu paiku ar viņiem, ne jau tādēļ, ka esmu ļoti laipns un viesmīlīgs, bet tādēļ, ka negribēju, ka viņi man gāž (varbūt) pa galvu un paņem visu. Kad laiks pienāca, Andželo ieraudzīja ģitāri un pieprasīja spēlēt. Viņš pazina dažus AC/DC rok gabalus un ļoti gribēja man tos atspēlēt. Tas arī bija apmēram viss, ko viņš zināja par Austrāliju – divus rok gabalus! Sekojošais koncerts kupejā nebija klausāms, bet bija jāsmīn un šad tad jāpiesit kāju, ar izjūtu, jo viņš neizskatījās cilvēks, kas labvēlīgi pieņemtu kritiku, un jutu, ka nekādu reakciju viņš pieņemtu kā negatīvu kritiku. Bija jācieš trīs tādi koncerti.

Netālu no Itālijas robežas Cēzāro no kautkurienes atnesa somu un izņēma un piedāvāja siera un šķiņķa maizes. Tās bija sagatavotas garās bulciņās, kuras viņš veikli, un visu laiku smaidīdams, pārļauza mazākos gabaliņos. Jutos kā Hansels un Grietiņa raganas būrī! Tagad mani uzbaro, beidzamās vakariņas, bet varbūt arī tikai atmaksā manu agrāko viesmīlību. Cerēju gan. Beidzot, kādas sešas stundas pēc izbraukšanas no Bāzeles, iebrāucām Milānā. Andželo prasīja, vai varētu paturēt ģitāri kā suvenīru. Nu būs gals, es domāju. Ja ģitāre būtu piederējusi man,

tad varbūt būtu atdevis, bet tā kā tā piederēja Rolandam, tad es nepieļāvos un nedrošā balsī teicu, nē! Nekas nenotika! Abi sirsniņģi spieda manu plaukstu un smaidīgi atvadījās! Dzīvs, bet nu bija jāsteidzās, jo 5 minūšu laikā atiet vilciens uz Brindisi, kur man gaidīja kuģītis pārbraukt uz Grieķiju.

Braucienā uz Brindisi nekā negaidīts nenotika. Varēju pa nakti izgulēties, jo biju viens pats kupejā, un arī varēju bez citu cilvēku mocīšanas tālāk vingrināties ģitāres spēlē. Brindisi iebrāuc plkst. 10.30 ar mierīgu prātu, bet nedaudz naudas, un meklēju pareizo vietu, kur nodrošināt biļeti, jo dabūju zināt, ka iepriekšējais vilciens bija nokavējies un tā pasažieri tādēļ nokavējuši iepriekšējo kuģīti uz Grieķiju. Ar biļeti kabatā un vieglām (naudas trūkuma dēļ) brokastīm vēderā, devos pastaigā pa pilsētiņu. Cik ilgi var cilvēks staigāt pa pusduci ielām? Pastaiga ilga ap trīs stundas, bet pēc tam vēl palika deviņas stundas pirms kuģīša atiešanas. Nav godīgi sēdēt visu dienu vienā krogā, tādēļ apciemoju vairākus, kamēr pienāca laiks iet uz kuģīti. Ostā vēl grozījās dažī ceļotāji, bet es droši soļoju uz pasažieru uziešanas punktu – bet uz kuģa netiku! Streiks! Velns, kas šeit notiek? Neesmu taču Austrālijā! Bet jā – jūrnieki streiko un šovakar kuģītis nekur nebrauc. Steidzīgi devos atpakaļ pilsētiņā sameklēt naktsmājas kādā viesnīcā, kur varētu ar Amīšu-Ekspreša kartiņu samaksāt. Brindisi daudz tādu viesnīcu nav – un tās visas pilnas. Nekas cits neatlika kā kāpt vilcienā un braukt kaut kur. Izvēlējos braukt uz Neapoli, jo tur varētu no rīta aiziet uz Amīšu-Ekspreša biroju un izņemt naudu, lai varētu nodzīvot nākošās dienas. Vilcienā nogulēju piecas stundas, bet kad uzmodos Neapoles tuvumā, biju iebrāucis mežonīgā lietus vētrā. Ūdens gāza no debesīm kā no spaiņiem un zibens un pērkons nepārtraukti kļaudzēja. Ielās satiksme nekustējās un uguņi (luksafori) par velti mainīja krāsas. Tā kā bija redzams, ka ar autobusu nekur netikšu un ar kājām iet ir galīgi bezjēdzīgi, nokāpu sameklēt metro. Tur arī nekā neiet, jo ūdens saplūdis stacijā un elektrība, drošības dēļ, noslēgta. Neapoles stacijā vēl mazāk ko darīt, nekā Brindisi, bet tomēr bija jānīkst, kamēr plkst. 11.00 varēju iekāpt vilcienā, kam bija paredzēts atiet plkst. 7.30, atpakaļ uz Brindisi. Brindisi nekā nebija mainījies un atkal bija jānīkst, kamēr sagaidīju laiku kāpt kuģīti. Plkst. 20.30 mums atļāva iekāpt kuģīti, bet tālu netikām. Visi pasažieri stāvēja, kur novieto mašīnas, kamēr „grieķu laikā” muitnieki pārbaudīja papirus utt. Beidzot, īsi pēc vienpadsmitiem, atstājām Brindisi un vienā balsī visi sāka „Urrā!” saucienus.

Es biju piemaksājis 10000 liru, lai varētu sēdēt lidmašīnas stila sēdvietā (aircraft-type seat), bet tie krēsli bija, man šķiet, saglābti no kādas sabrukušas DC3 lidmašīnas. Daudzi citi pasažieri bija izvēlējušies gulēt vai sēdēt uz klāja un kādu laiciņu viņiem bija diezgan ērti. Vakars silts un svaigā gaisā patīkami, bet ap trijiem no rīta Neapoles lietus vētra panāca kuģīti un tie visi galīgi samirka. Beidzot jūrnieki atļāva viņiem ienākt pie mums sausumā, kur viņi gulēja koridoros un starp krēsliem uz grīdas. Nākošā dienā saule spīdēja un kuģītis izskatījās kā kādas dzīvojamās ēkas balkons, sakārts ar slapjām drēbēm, guļammaisiem un mugursomām. Kad iebrāucām Korfu, izlikās it kā mēs būtu uz kāda bēgļu kuģa. Kuģīša galapunkts bija Patras, kur iebrāucām pusstundu pēc vilciena atiešanas uz Atēnām. Patrasā atradu viesnīcu ar brīvu istabu, paēdu vakariņas

un lecu gultā. Nebiju gultu redzējis četrus vakarus un iemīgu tik dziļi, ka uzmodos tikai plkst. 9.00 nākošā rītā. Vilciens bija jau vienu stundu ceļā uz Atēnām. Nekas, atpūta bija to vērts, un sagaidīju nākošo vilcienu plkst. 11.00. Stacijā, kad atvēra biļešu lodziņu, biju rindas priekšgalā un pieprasīju rezervēt sēdvietu. Ierēdnis uz mani tā jocīgi paskatījās un pazuda kaut kur birojā. Viņš atgriezās un rokā viņam bija pāris papīra lapiņas. Tos viņš mierīgi sagrieza mazos gabaliņos un izrakstīja sēdvietu rezervācijas zīmīti. Forši!

Nu tā es nokļuvu, kur pašlaik sēžu. Bet par vilcienu arī būtu kaut kas jāpastāsta. Četri vaļoni kautkā nedroši savienoti. Pilns cilvēku, tā kā pat stāvvietu trūkst, un dragā kā sacīkšu šoferis. Uz katra līkuma vilciena riteņi sitās pret sliedēm un viss

vilciens dreb. Svaiga gaisa tomēr netrūkst, jo daudzi logi ierūsējuši un tos nevar aiztaisīt. Saule spīd spēcīgi, bet ar logu aizlaidni nevar glābties, jo kad to novelk, tā drīz vien atkal šļūc uz augšu, un ar tādu sitienu, ka ir brīnums, ka viss logs neizkrīt.

Tādos apstākļos nav viegli rakstīt, jo nevien jādodomā, ko rakstīt, bet arī kā! Vilciena brauciens ilgst kādas četras stundas, bet beidzot Atēnas klāt, un ceru, ka murgi cauri.

Šo vēstuli jau saņemsiet pēc manas atgriešanās, bet nu nekas.

Čau!
Kristaps
Grieķijā.

P.D.C. AR ULDI SILIŅU

Viena no svarīgākajām ēkām lauku sētā bija pirts. Uz to gāja sievietes un vīrieši lieli un mazi, un pirti iešanu uzskatīja par „sociohigiēnisku” notikumu (mans jaunvārds). Es pazinu tikai vienu personu, mana onkuļa zvejas puisis, kas uz pirti nekad negāja, bet mazgāšanās vietā pūderējās. Viņš arī ticēja, ka pūderēšanās viņu pasargās no tuberkulozes. Tā kā pirts kurināšana bija liela stila operācija, tad to darīja ziemā tikai katru otro sestdienu, vasarā vēl retāk.

Es uz pirti gāju ar lielu sajūsmu, no sākuma kopā ar sievietēm, kas mani pieņēma kā savējo, vismaz tā izlikās. Es varu godīgi sacīt, ka līdz 6 gadu vecumam nebija nedz manā, nedz onkuļa mājā tāda sievišķa, ko es nebūtu redzējis pliku. Vai jūs varat iedomāties? Es toreiz nebiju ieinteresēts! Man būtu bijis vienalga, ja Marilina Monroe sēdētu blakus uz lāviņas. Ir grūti aptvert, kur mazs bērns var būt apšņākts!

Kad manas acis kļuva redzīgākas, es tiku no sieviešu vidus pēkšņi izraidīts un pievienojos vīriešu kontingentam. Sievieši ir jocīga suga. Es ar mūsu mājas kalponi, kas bija agros divdesmitos, biju gājis kopā pirtī 2 gadus. Mēs abi zinājām, kas mūs vieno un kas mūs šķir. Pāris gadus vēlāk, kad jau biju pievienojies vīriešiem, es paskatījos uz viņu caur pirts logu. Vienkārši, lai atsvaidzinātu atmiņu, saprotiet. Viņa sāka blaut un noslēpās aiz baļlas. Meita nemaz nebija mainījies. Kāpēc viņai bija jābļauj, es vēl šodien nevaru saprast. Bet tad – pasauli neizmācīsi.

Pirts parasti sastāvēja no 2 telpām: ģērbkambara un mazgāšanās vietas. Pēdējā bija koka lāva vairākos stāvos, koka soli, baļļa ar karstu ūdeni, baļļa ar aukstu ūdeni, ķipji un bērzu slotas. Laiku pa laikam kāds uzšļāca uz nokarsētiem akmeņiem ūdeni (uzmeta garu), un pirts piepildījās ar tvaiku. Vismēžonīgākais karstums bija pašā lāvas augšā, kur uzkāpa tikai paši izturīgākie. Kā saka: macho vīri.

Man labā atmiņā palikusi koka lāva, kas bija sasista no dēļiem un uzšēzoties no svara mazliet padevās. Ja cilvēks neuzmanījās, tad pieceļoties šķirbās varēja tikt noķerta āda vai cits kas, un tas bija ļoti sāpīgi. Vārds „pēršanās” nāk no izsautēto

bērzu slotu lietošanas uz saviem vai citu miesas audiem, ja kādam tas vēl nav skaidrs.

Šodien zem dušas stāvēdams, es bieži nožēloju lauku pirts trūkumu un atceros dienas, kad es vēl gāju ar sievietēm kopā pirtī. Tas bija tik skaisti un izglītojoši.

PDC redakcijai!

Apsveicu ar PDC panākumiem. Žurnāls arvien uzlabojas un ir interesanta lasāmviela. Nav domāta kā kritika, bet vienīgi viela pārdomām. Man personīgi šķiet, ka jūs nevajadzīgi daudz pārņemat pilnus rakstus no DZIMTENES BALSS. Stūra māja to jau ir reģistrējusi – saprotams ar lielu gandarījumu. Visvairāk viņiem sāp, ja viņus „ignorē”. To pašu vielu var pārstrādāt, papildināt ar citiem avotiem utt. Taktika ar biežajiem rakstiem par etnografiju un folkloras ansambļiem ir pavisam prasta un domāta vienīgi mūsu puses apmaušānai. Kamēr rakstos šķietami tiek slavīnāti un veicināti šie ansambļi, tikmēr praksē tie tiek brutāli terorizēti un sistemātiski iebaidīti. Pie kultūras ministrijas ir radīta speciāla nozare, kuru vada kāds Miglenieks. Tas atkārtoti ir draudējis vadošo ansambļu darbiniekiem ar represijām, ja tie nepadosies viņa diktātiem, nesovjetizēs savas programmas un veicinās „nacionālo šovinismu”. Ir notikušas apcietināšanas, pratināšanas, dzīvokļu kratīšanas un mantas konfiskācijas. Atņemti pat vērtīgi folkloras pieraksti, notis utt, nemaz nerunājot par folkloras materiāliem no rietumiem. Daudz nebrīnīšos, ka nākamā gada laikā notiks pirmās apcietināšanas un tiesāšanas. Mūsu uzdevums būtu jau laicīgi sagatavoties un tādā gadījumā trimdas deju kopām utt sacelt protesta vētru. Šobrīd folkloras ansambļu kustība un pieaugošā izplatība ir mūsu tautas Latvijā nacionālais mugurkauls. Tās vadītājiem pienāktos visu mūsu cieņa un vajadzības brīdī arī iespējama atbalsts.

Vilnis Zaļkalns
Zviedrijā.

Sveiks Vilni!

Paldies par uzslavu! Kā jau rakstīts šī PDC ievadrakstā, iespējams dažādus rakstus, un dodam lasītājam iespēju tos izvērtēt. Tā pat ir ar rakstiem no DZ.B.. Labprāt pieņemsim visu informāciju, ko Tu vari mums sagādāt. Centīsimies atbalstīt „nacionālo mugurkaulu” ar visiem spēkiem.

Red.

PDC redakcijai!

Lasot S. Dariusas rakstu (PDC 60. numurā), interesēja autores noskaitītā secība par tautas deju grupas dibināšanas mērķiem. Man personīgi liekas, ka mūsu vecāki paši lika tos pamatus, kas pēc vairākiem gadiem radītu problēmas Austrālijas latviešu tautas deju grupām. Ja „latvietība” bija pirmais iemesls dibināt tautas deju grupas, tad, kā paradokss, tā pati „latvietība”, šajos gados, ir nesusi sliktus augļus.

Atminos, ka es, kā bērns redzēdams kādu latviešu deju grupu, gan uzvedumā, gan kultūras dienās, gan sabiedriskā sarīkojumā, priecājos par dejas burvību, kas ir grūti definējams elements, bet viegli saprotams katram, kam nevis latviešu dejas, bet visas dejas iepriecina. Bet arī atminos, ka vecāko paaudzi iepriecināja fakts, ka bērni turpina latviešu tradīcijas – tas vecākiem bija galvenais.

Vēlētos iebilst, ka tāpat kā daudzas tradīcijas ir, diemžēl, pazudušas trimdas bezkultūras straumē, tā arī mūsu latviešu tautas dejas ir bīstamā stāvoklī. Pēc mana uzskata, tagadējā latviešu jauniešu paaudze, t.s. „padsmitnieki”, neiemanto nekādu lielu jēgu par nosaukto „dejas burvību”. Tāpēc būtu vēlams, ka S. Dariusa rakstītu, kā šo dejas prieku iemācīt jauniem dejojotājiem.

Mūsu latviešu dejas ir starp visskaistākām no visām Austrālijas etniskajām grupām. Piemēram, serbu vai kroatu dejas, kas ir vienmuļas. Kāpēc mūsu vecie nedeva tādu iespaidu tautas deju kopu „ziedu laikos”, kas var zināt. Ja viņi to būtu darījuši, tad man šķiet, ka vairākos Austrālijas centros būtu latviešu deju kopas, kas varētu sacensties ar Kanberu.

Valdis Andersons
Adelaidē.

UZMANĪBU RŪGTĀ APĪŅA ABONENTI!

Pateicoties izdevēja neveselībai un nevaļai, RA nav iznācis pēdējos 12 mēnešus. Galvenā redaktora pienākumus ir pagaidām pārņēmis Uldis Siliņš, bet Vilnis Zaļkalns turpinās vadīt apgādu. Uz priekšu visi RA numuri tiks rediģēti Austrālijā, bet žurnālu turpinās iespiest Zviedrijā.

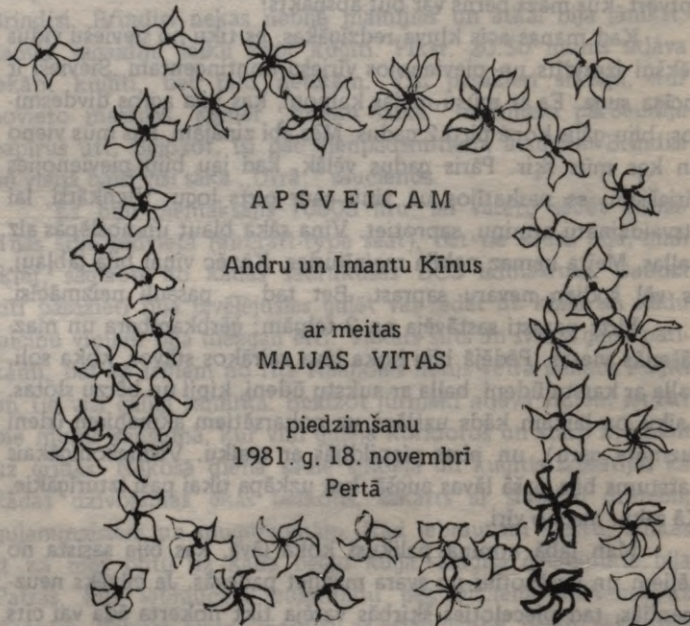
Ir paredzēts nākamā gada sākumā izdot vienu samazinātu RA numuru, bet tā kā U. Siliņš pavadīs ilgāku laiku ārzemēs, tad aiznākamais numurs sekos tikai 1982. gada beigās.

Pēc tam, cerams, RA iznāks regulārāk, nekā līdz šim. Priecīgus Ziemsvētkus un laimīgu Jauno gadu vēlot,

RA apgāds

1981. g. novembrī,

trimdā.

BALLE KANBERĀ

Lūriķis

Sestdien, 24. novembrī, Kanberas lietuviešu kluba zālē, Kanberas tautas deju kopa Sprigulītis ar draugiem atzīmēja pavasari – Sprigulīša gadskārtējā ballē, kas šogad bija nosaukta „Pavasara balle”.

Zāli rotāja lielas puķes. Spēlēja ļoti labs deju orķestris. Sprigulīši pacienāja balles viesus ar garšīgām vakariņām.

Ballē priecājās ap 170 viesu, to skaitā arī ducis no Sidnejas.

Vakariņas vēl nav gatavas.

Balles laikā sumināja pazīstamo sabiedrisko darbinieku Pranas Darius viņa dzimšanas dienā. Jubilārs pierādīja savu nīprumu dejojot valsī ar savu meitu Marutu.

Pranas Darius izdancina savu meitu Marutu.

PĒRKIET UN VALKĀJIET

„ES RUNĀJU LATVISKI”

POGAS

Pārdod deju kopu vadītāji. 10 vai vairāk ar samaksu pa pastu no redakcijas.

\$1.00 katra

BASKETBOLA "SUPERIZSPĒLE"

(Pārņemts no „Dzimtenes balss” nr 14 (1742), 1981. g. 2. aprīlī). V. Gulbja foto.

Tāpat kā iepriekšējos gados, šī „superizspēle” bija vel-tīta Starptautiskajai teātra dienai, ko atzīmē 27. martā. Tikai šoreiz tā notika citā vietā – „Dinamo” sporta namā.

„Superizspēles” dalībnieki: Dailes teātra, Televīzijas, Teodora Kalniņa kora, Valsts deju ansambļa „Daile”, Drāmas, Jaunatnes, Operas un baleta, Operetes un Leļļu teātru un pūtēju orķestra „Rīga” stiprā dzimuma pārstāvji un „Dailes”, Operas un baleta, Operetes un Leļļu teātru daiļā dzimuma pārstāves. Pirms katras spēles pretinieki, zālei šalcot gandrīz nepārtrauktā jautrībā, cits citu sveica. Šiem apsveikumiem bija atļautas 25 minūtes ik reizi, katram basketbola spēles puslaikam – piecas minūtes. Apsveikumi bija cits par citu savdabīgāki, spēles – aizraujošākas. Gan laukumā, gan skatītāju tribīnēs redzējām daudz pazīstamu seju.

Uzvarētājiem – Dailes teātra pušiem, protams, katram sava „simpātija”, kā allaž, kāda no TTT basketbolistēm. To apliecina uzraksti uz viņu sporta krekliņiem.

Raģanu dzīru dalībnieki no „Fausta” trešā cēliena, pats par sevi saprotams, nāk no Operas un baleta teātra.

„Superizspēles” kulminācijā Dailes teātra vīri ar 33:16 pārspēja Televīziju, bet Leļļu teātra meitenes ar 12:6 – Operas un baleta teātri. Joku dienas – 1. aprīļa priekšvakarā jautrība bija īstā vietā un laikā.

Uzvarētājas – Leļļu teātra meitenes spēles starplaikos basketbola laukumā rīkoja adīšanas paraugdemonstrējumus.

Uz folkloras viļņa – Drāmas teātra basketbolisti.

Dogmatisms ir spilvens aizmiģšanai un gals visai dzīvai rosībai.
I. Kants

Jau pašam man jābūt ar rūpuja dabu, lai atrastu patīkamu to, ka citi manā priekšā ložņā.
I. Kants

ELPOŠANAS VINGRINĀŠANA ATKARĪBĀ NO PROFESIJAS

(Izvilumi no grāmatas „Sievietes skaistumam un veselībai”, K. Dineika, izdevniecība Zvaigzne, Rīgā, 1979. g.)

Elpošanas vingrinājumi sievietēm, kurām darbs saistīts ar intensīvu runāšanu

Mērķis – palielināt bronhu un plaušu alveolu elastīgumu, ribstarpu muskuļu elastīgumu.

9. vingrinājums

Sākuma stāvoklis – sēdus uz krēsla vai arī stāvus; stāja – taisna. Skaitot no 1 līdz 4, lēni ieelpot caur degunu. Ikreiz pēc ieelpošanas izelpot pamazām. Ieelpot vajag ar katru reizi dziļāk. Tā ieelpojot 3-4 reizes, plaušas piepildas ar gaisu. Ikvienu reizi, nedaudz aizmurot elpu, izelpot pa plaši atvērtu muti, vienā laidā (nepārtraukti) sakot „kvā...ā”. Atkārtot 4-6 reizes.

10. vingrinājums – Ieelpa, tikko paverot lūpas

Sākuma stāvoklis – sēdus.

Ieelpot ļoti lēnām un ilgi, tikko jūtami paverot lūpas, gaisu it kā „iestrēbjot”. Izelpot caur muti, 2-3 reizes pasakot „fu-fu-fu”, vienlaikus ikreiz strauji ieraujot vēderu. Atkārtot 3 reizes.

11. vingrinājums – Ieelpa, sakot „hram-hrom”

Sākuma stāvoklis – sēdus (vai stāvus).

Mērķis – trenēt diafragmu un radināties klusu ieelpot. Sēžot vai stāvot, strauji ieelpo caur degunu ar pusatvērtu muti. Bez pārtraukuma, vienā laidā, paklusi sacīt „hram-hrom”. Sakot „hram”, mazliet izpūst vēderu, bet, sakot „hrom”, to ieraut. Vingrinājumu izpildīt 1/2 - 2 minūtes; ieelpot nemanāmi (kad jūtam nepieciešamību).

Piezīme. Oratoru un pedagogu īpatnības izelpas laikā: izelpojot, pēc izrunāta „hram-hrom”, ir jājūt, ka vēders gandrīz neieraujas, krūškurvis nolaižas. Tad būs jūtams t.s. „muguras atbalsts”.

Elpošanas vingrinājumi personām, kas mīl dziedāt

Tie ir vingrinājumi, kas trenē vieglu, ātru, vispusīgu ieelpu un elpošanas „atbalsta punkta” sajušanu.

12. vingrinājums – Ieelpošana, sakot „āh”

Sākuma stāvoklis – sēdus uz krēsla.

Īsi ieelpot caur degunu un pusatvērtu muti, „gluži kā ar muguru”, vienādi piepildot plaušas „no apakšas līdz augšai” un domās sakot „āh”. Pēc ieelpas ieraut vēdera lejasdaļu un elpu īslaicīgi aizmurot. Balss saites sakļaujas, un rodas optimāls stāvoklis, lai izveidotos skaņa.

Izelpojot, it kā „svilpojot” vai arī paklusi sakot „du-do-di” jājūt, ka krūškurvis nenolaižas. Ribas izplēst uz sāniem, it kā ieelpa turpinātos arī izelpas laikā.

13. vingrinājums – Elpošanas „atbalsta punkta” izmaiņšanas sajušana

Sākuma stāvoklis – stāvus, kājas plecu platumā, rokas gar sāniem.

Ieelpot caur degunu ar pusatvērtu muti. Aizmurot elpu (ieelpot sekli), sajūst, it kā vēl ieelpotu. Pēc tam mainīt elpošanas „atbalsta punktu”: a) no jostas vietas, nedaudz izpūšot vēderu, pastiept vēdera lejasdaļu, b) uz krūšu kauliem (ribas izplēst) un, visbeidzot, c) uz vietu starp lāpstiņām (pa pusei saliektas rokas celt sānis līdz plecu augstumam). Izelpot (nenolaižot krūškurvi), skaļi izrunājot skaņu „s”. Pēc ieelpas atkal izelpot, raustīti izrunājot „fu-fu-fu”. Visu vingrinājumu atkārtot 2-5 reizes.

Piezīme. Ja vēlamies brīvi elpot dziedāšanas laikā, nevajag par daudz dziļi ieelpot un pārāk ilgi aizmurot elpu. Dziedot gaisa pārpalikums ir jāizelpo pirms ieelpošanas.

Ļoti svarīgi ir domās iztēloties skaņu, pirms tā izveidojas, lai rezonējošā daļā reflektoriski tiktu sagatavotas balss saites un muskuļi (E. Rozenovs, J. Kovnera).

Elpošanas vingrinājumi dejojotajām

Mērķis – vingrināt diafragmas elastīgumu.

14. vingrinājums – Izelpa ar pārtraukumiem

Sākuma stāvoklis – sēdus uz krēsla (arī stāvus). Stāja taisna, nesašprindzināta. Ieelpot caur degunu ar pusatvērtu muti, domās skaitot no 1 līdz 3-4. Izelpot raustīti caur degunu.

Piezīme. Ieelpas laikā kaut nedaudz jāpaceļ vēders un jāizplēš apakšējās ribas. Izelpojot vēderu nedaudz ieraut. Atkārtot 4-6 reizes.

15. vingrinājums – Skaņa, aizmurot elpu

Sākuma stāvoklis – sēdus vai stāvus, stāja taisna, rokas brīvi gar sāniem.

Ieelpot, nedaudz ieraujot vēdera lejasdaļu. Skaitot 2-3, neelpot, pēc tam izelpot caur muti, klusi sakot „ē”. Pēc izelpas atkal ieelpot un izelpot, raustīti izrunājot „fu-fu-fu”. Atkārtot 3 reizes.

16. vingrinājums – Izelpa ūdenī

Sākuma stāvoklis – sēdus uz krēsla. Uz kreisās rokas delnas novietot līdz pusei piepildītu glāzi ar ūdeni, labajā turēt tievu stikla vai gumijas caurulīti.

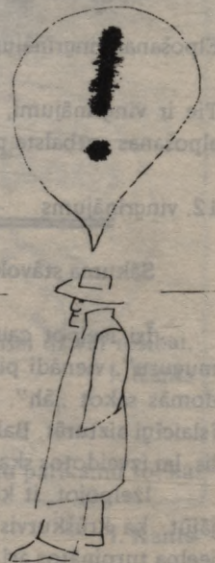
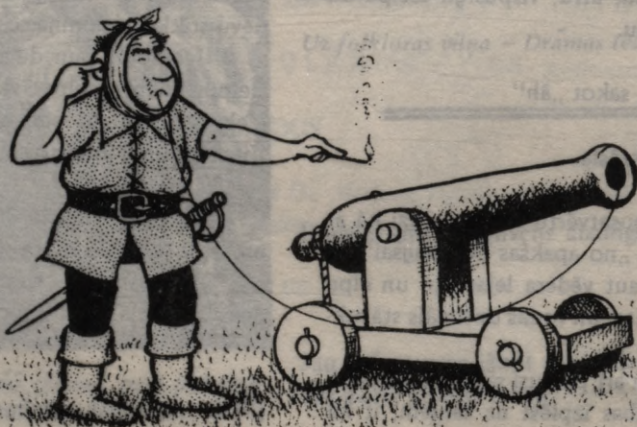
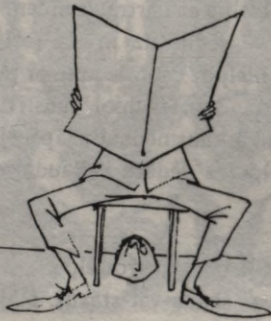
Ieelpojot caur degunu (ar pusatvērtu muti), caur caurulīti izelpot ūdenī. Izelpot vienmērīgi, tā, lai ūdens viegli burbuļotu. Izelpošanu ūdenī pamazām paildzināt no 15 līdz 30-45 sek.. Vingrinājumu atkārtot 6-8 reizes.

Piezīme. Iepriekšminētie vingrinājumi trenē organisma pretošanās spējas skābekļa nepietiekamībai.

Lai attīstītu elpošanas muskulatūru, iesakam kaut vai divreiz nedēļā izpildīt elpošanas vingrinājumus soļojot.

(PDC redakcijas piezīme. Varbūt augstākminētie vingrinājumi noderēs tautas deju kopu vadītāju sagatavošanai mēģinājumiem.)

MAX

KALENDĀRS

1981. gadā

no 26. - 31. decembrim

Austrālijas latviešu 31. kultūras dienas, Brisbanē.

no 27. decembra līdz 1982. g. 3. janvārim

Austrālijas latviešu gaidu un skautu jēdu 16. lielā nometne KURZEMES CIETOKSNIS, Adelaidē.

1982. gadā

no 2. - 10. janvārim

Austrālijas latviešu 14. jaunatnes kursi, Brisbanē.

no 4. - 25. janvārim

Vasaras vidusskola, Adelaidē.

5. un 13. martā

„Shell Folkloric” izrādes, Adelaidē.

21. martā

„Shell Folkloric” izrādes, Melburnā.

28. martā

Saules jostas ansambļa UPMAĻU SAIMNIECE izrāde, Melburnā, Kambervelas pilsētas namā.

3. aprīlī

Saules jostas ansambļa UPMAĻU SAIMNIECE izrāde, Kanberā, Kanberas teātra zālē.

17. aprīlī

Saules jostas ansambļa UPMAĻU SAIMNIECE izrāde, Sidnejā, Sīmūra centrā.

no 13. - 17. maijam

Austrālijas latviešu 20. jaunatnes dienas, Sidnejā.

maiņā un jūnijā

Saules jostas ansambļa turneja Amerikā.

no 3. - 16. jūnijam

Tobāgo salidojums, Tobāgo.

no 17. - 19. jūnijam

8. AABS konference, Mineapolē, ASV.

5., 6., 12., 13. un 14. jūnijā

„Shell Folkloric” festivāls, Sidnejā.

jūnijā

Austrālijas latviešu 22. teātru festivāls, Melburnā.

no 1. - 5. jūlijam

ASV rietumkrasta 9. dziesmu svētki, Portlandē.

no 25. - 31. jūlijam

Eiropas latviešu 5. dziesmu svētki, Lidsā, Anglijā.

no 15. - 22. augustam

Trīsreiztrīs nometne, Garezerā, ASV.

no 15. - 22. augustam

Trīsreiztrīs nometne, Ziemeļkalifornijā, ASV.

no 21. - 29. augustam

Latviešu gaidu un skautu 4. lielā nometne KĀVU GAISMĀ, Mičigenā, ASV.

no 2. - 6. septembrim

LJAA 2. kongress.

no 8. - 11. oktobrim

4. latviešu jauniešu dziesmu svētki, Klīvlāndē.

no 26. - 31. decembrim

Austrālijas latviešu 32. kultūras dienas, Kanberā.

1983. gadā

no 2. - 8. janvārim

Trīsreiztrīs 1983, Kanberā.

janvārī

Austrālijas latviešu 15. jaunatnes kursi, Kanberā.

janvārī

Vasaras vidusskola, Adelaidē.

jūnijā

Austrālijas latviešu 23. teātru festivāls, Pertā.

no 2. - 4. jūlijam

ASV latviešu 7. vispārējie dziesmu svētki, Milvokos.

no 26. - 31. decembrim

Austrālijas latviešu 33. kultūras dienas, Melburnā.

1984. gadā

janvārī

Austrālijas latviešu 16. jaunatnes kursi, Melburnā.

janvārī

Vasaras vidusskola, Adelaidē.

janvārī

6. Vispasaules latviešu jaunatnes kongress, Austrālijā.

jūnijā vai jūlijā

Pasaules brīvo latviešu 2. dziesmu svētki, Gotlandē vai Minsterē.

no 26. - 31. decembrim

Austrālijas latviešu 34. kultūras dienas, Lonsestonā.

Peanuts

